

รายงาน
สถานภาพการวิจัย-นวัตกรรม
เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

โดย
วิฑูรย์ ปัญญากุล
ภัทราวดี ภูมิภักดิ์
มูลนิธิสายใยแผ่นดิน / กรีนเนท
สมาคมการค้าเกษตรอินทรีย์ไทย
ธันวาคม 2551

สนับสนุนโดย
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการนี้เป็นภารกิจเริ่มของสมาคมการค้าเกษตรอินทรีย์ไทย ซึ่งได้รับการสนับสนุนทางงบประมาณจากสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรวบรวมฐานข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยและนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย สำหรับให้กับคณะกรรมการบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ที่ทาง สนช. เป็นเลขานุการของ คณะอนุกรรมการฯ อยู่ นอกจากนี้ โครงการนี้ยังพยายามที่จะรวบรวมความเห็นและข้อเสนอแนะ จากภาคธุรกิจเอกชน เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ของ ประเทศ เพื่อที่จะได้สามารถสนับสนุนให้เกิดการนำผลงานวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมไปใช้ในธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น

เนื่องจากโครงการนี้มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลา (เพียง 3 เดือน) จึงไม่สามารถสืบค้นและเก็บรวบรวมเอกสารรายงานวิจัย-นวัตกรรมฉบับสมบูรณ์ได้ทั้งหมด หรือแม้แต่บทความย่อยของงานวิจัย-นวัตกรรม คงได้แต่รวบรวมหัวเรื่องและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับงานวิจัย-นวัตกรรมขึ้นมาเท่านั้น ดังนั้น การวิเคราะห์ประเมินงานวิจัย-นวัตกรรมในปัจจุบันก็ยังมีข้อจำกัดและข้อผิดพลาดได้

โดยภาพรวมแล้ว ประเทศไทยมีการใช้จ่ายทางการวิจัยประเทศอยู่ในระดับต่ำ คือ เพียง 0.24% ของผลผลิตรวมภายในประเทศ (GDP) ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วมีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาเฉลี่ยสูงกว่า 2% ของ GDP โดยการลงทุนกว่าหนึ่งในสามเป็นการลงทุนในสาขาวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี (6,375 ล้านบาท) รองลงมาคือภาคเกษตรศาสตร์ (3,571 ล้านบาท) และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (2,919 ล้านบาท) ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยและพัฒนาในลักษณะของการวิจัยประยุกต์ (52%) ตามด้วยการพัฒนาทดลอง (34%) และการวิจัยพื้นฐาน (14%)

ในส่วนเรื่องนวัตกรรมก็ยังเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย โดยโมเดลการจัดการนวัตกรรมสำหรับประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ 15 ซึ่งประกอบด้วย Intelligence (แรงงานความรู้ที่มีคุณภาพ), Integration (การเชื่อมโยงเพื่อการจัดการนวัตกรรม), Intellectual Property (ทรัพย์สินทางปัญญา), Investment (การลงทุนในธุรกิจนวัตกรรม), และ Infrastructure (โครงสร้างรองรับการสร้างนวัตกรรมในอนาคต)

รูปแบบของการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ (ก) งานวิจัย-นวัตกรรมที่นักวิจัยใช้งบประมาณขององค์กร/หน่วยงานตัวเองในการทำการวิจัย โดยโจทย์ของการวิจัย-นวัตกรรมกำหนดขึ้นโดยนักวิจัยเอง หรือโดยหน่วยงานของนักวิจัย (ข) งานวิจัย-นวัตกรรมที่นักวิจัยใช้งบประมาณของหน่วยงานสนับสนุนการวิจัย โดยโจทย์ของการวิจัย-

นวัตกรรมกำหนดขึ้นโดยนักวิจัยเอง หรือโดยหน่วยงานของนักวิจัย และ (ค) งานวิจัย-นวัตกรรมที่นักวิจัยได้รับการวางจ้างจากหน่วยงานที่ทำงานด้านเกษตรอินทรีย์ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวเป็นผู้จัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรม โดยโจทย์ของการวิจัย-นวัตกรรมถูกกำหนดขึ้นโดยหน่วยงานที่เป็นผู้ว่าจ้างการวิจัย-นวัตกรรม

ในส่วนของหน่วยงานสนับสนุนนั้น ไม่พบว่ามีการสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะ แต่มีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรมด้านเกษตรทั่วไป ที่สนใจให้การสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

โครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์โดยภาพรวมแล้ว ไม่พบว่ามีการวางแผนรอบงานวิจัย-นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ ทั้งในลักษณะของแผนระยะยาว ระยะกลาง หรือแผนประจำปี โดยต่างหน่วยงานก็ต่างทำงานของตัวเอง ไม่มีการประสานงาน และไม่มีแม้แต่การปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ ยังไม่มีกลไกสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย-นวัตกรรมที่มีอยู่ของแต่ละหน่วยงาน-สถาบัน ทำให้นักวิจัยและผู้ใช้ประโยชน์ประสบกับปัญหาในการค้นหาข้อมูลการวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งยังขาดกระบวนการวิจัยไม่ได้มีกลไกที่ชัดเจนในการสร้างให้เกิดการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ใช้ประโยชน์จากการวิจัย ทำให้งานวิจัยเกือบทั้งหมดไม่ได้มีการใช้ประโยชน์มากนัก

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพการวิจัย-นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยในโครงการนี้ พบว่า ที่ผ่านมามีเอกสารงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์อยู่ทั้งหมด 270 ชิ้น เฉลี่ยปีละ 20 – 30 โครงการ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการของนักวิจัยจากสถาบันวิชาการเป็นหลัก แต่ก็มียุทธศาสตร์พัฒนาเอกชนที่ได้ทำงานวิจัย-นวัตกรรมค่อนข้างมาก โดยงานวิจัย-นวัตกรรมส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร รองลงมาเป็นเรื่องข้าวเกษตรอินทรีย์ และเทคโนโลยีการผลิตผักเกษตรอินทรีย์ ซึ่งคาดว่า มีการใช้ประมาณที่สนับสนุนงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเฉลี่ยเพียงแค่ 20 ล้านบาท/ปี (ราว 0.12% ของงบประมาณการวิจัยของประเทศ)

ในการสำรวจความเห็นจากผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย-นวัตกรรมจำนวน 53 คน โดยการใช้แบบสอบถาม พบว่า โดยรวมแล้ว มีผู้ได้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย-นวัตกรรมค่อนข้างน้อยมาก โดยกลุ่มที่ได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มานานกว่า 5 ปี ซึ่งนับว่าเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างสูง กลุ่มนี้จะสนใจข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการตลาด กฎระเบียบมาตรฐานในต่างประเทศ และข่าวคราวเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนของผู้ใช้ประโยชน์ที่เริ่มดำเนินการ แต่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ กลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะสนใจเกี่ยวกับงานวิจัย-นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างมาก ซึ่งน่าจะมีสาเหตุจากว่า

กำลังอยู่ในระหว่างที่เริ่มดำเนินโครงการเกษตรอินทรีย์ จึงจำเป็นที่จะต้องสืบค้นหาข้อมูล เพื่อออกแบบวางแผนการทำงานของตัวเอง

และจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2551 เพื่อระดมความเห็น เกี่ยวกับกรอบและทิศทางการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ซึ่งที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นสนับสนุนการสร้างกลไกในการประสานงานการวิจัย-นวัตกรรม รวมทั้งกลไกกลางในการสนับสนุนผู้ประกอบการให้สามารถเข้าถึงงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ได้สะดวกมากขึ้น โดยกลไกการประสานงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์นี้ควรจะต้องมีกระบวนการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ผลิตและผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ไทย ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบทิศทาง (theme) วาระ (agenda) และความสำคัญเร่งด่วน (priority) ของงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ส่วนกลไกกลางในการสนับสนุนผู้ประกอบการให้สามารถเข้าถึงงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์นั้นมีลักษณะของศูนย์ที่ให้บริการข้อมูล คำปรึกษา รวมทั้งการติดตาม รวบรวม และสังเคราะห์ความรู้ออกมาเป็นชุดความรู้ เพื่อให้สะดวกต่อการใช้งานของผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ ตลอดจนถึงการให้บริการถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้นให้กับผู้ผลิต-ผู้ประกอบการด้วย

ในส่วนของกรอบเนื้อหาการวิจัย-นวัตกรรมนั้น ที่ประชุมได้ให้ความสำคัญใน 2 เรื่องหลัก คือ การวิจัยในเชิงการพัฒนาคู่มือความรู้ในการบริหารจัดการห่วงโซ่ซัพพลายคุณภาพ (quality supply chain) ที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง แทนการวิจัย-นวัตกรรมเป็นจุดๆ อีกกรอบเนื้อหาหนึ่งคือ การพัฒนาคู่มือความรู้แบบเชิงรุก ที่มีการมอง/วิเคราะห์แนวโน้มสภาพการณ์อนาคต เพื่อช่วยให้ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการสามารถเตรียมการปรับตัว เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อมต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พลังงาน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในทางนโยบายสำหรับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและแนวทางการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ควรจะต้องประกอบด้วยดำเนินการใน 2 ด้านสำคัญ คือ (1) การสร้างเครือข่ายพื้นฐาน (แผนระยะสั้น) และ (2) การปรับโครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมของประเทศ (แผนระยะยาว)

(1) การสร้างเครือข่ายพื้นฐาน

ในช่วงระยะแรก มีความจำเป็นเร่งด่วนในการสร้างเครือข่ายพื้นฐาน 2 เครือข่าย (เครือข่ายนักวิจัย-นวัตกรรม และเครือข่ายการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง) เพื่อให้ทำหน้าที่ในการผลักดันการปรับเปลี่ยนแนวทางการวิจัย-นวัตกรรม

1.1 การพัฒนาเครือข่ายนักวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย

การสร้างเครือข่ายนี้มีความสำคัญมาก โดยควรเริ่มจากการสนับสนุนให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเบื้องต้นอย่างไม่เป็นทางการระยะหนึ่งก่อน ซึ่งจะได้นำไปสู่การพัฒนาความพร้อมขึ้นเป็นเครือข่ายอย่างเป็นทางการในอนาคต

1.2 การพัฒนาเครือข่ายปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders)

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวทางการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ของประเทศได้ การพัฒนาเครือข่ายนี้อาจทำได้โดยการสนับสนุนให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้ก่อน

(2) การปรับปรุงโครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมของประเทศ

การปรับโครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมของประเทศ จะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งระบบ ตั้งแต่หน่วยงานสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรม นักวิจัย-นวัตกรรม และผู้ใช้ประโยชน์ โดยการเปิดเวทีระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ อย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีการจัดสรรงบประมาณผูกพันที่เพียงพอ เพื่อสนับสนุนงานวิจัย-นวัตกรรมตามกรอบความคิดเห็นของผู้ผลิต-ผู้ประกอบการและผู้ใช้ประโยชน์

1.3 การจัดทำฐานข้อมูลงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย (Thai Organic Research and Innovation Achieve)

เพื่อช่วยให้ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ ที่ต้องการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก รวมทั้งช่วยให้นักวิจัย-นวัตกรรมสามารถค้นหางานวิจัยเก่า โดยใช้ฐานข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้นำไปดำเนินการต่อได้

1.4 การสังเคราะห์องค์ความรู้และการวิเคราะห์ช่องว่างขององค์ความรู้ (knowledge gap)

จากฐานข้อมูลข้างต้น ควรทำการสังเคราะห์ความรู้ขึ้นเป็นชุดความรู้ในแต่ละเรื่อง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้โดยสะดวก นอกจากนี้ ควรทำการวิเคราะห์ช่องว่างขององค์ความรู้ไปพร้อมกัน ซึ่งช่องว่างเหล่านี้อาจได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวข้อการวิจัย-นวัตกรรมในอนาคตต่อไป

1.5 กำหนดทิศทาง วาระ และความสำคัญเร่งด่วนของงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย

แม้ว่าจะได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551 – 54 และแผนปฏิบัติการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 – 2554 ขึ้นมาแล้ว ซึ่งมีการกำหนดกรอบแนวทางการเสริมสร้างและจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมอยู่ด้วย แต่กรอบแนวทางดังกล่าวเป็นกรอบในลักษณะกว้างๆ ที่ไม่ได้มีการกำหนดทิศทาง วาระ และความสำคัญเร่งด่วนของงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย ซึ่งทำให้กิจกรรมและโครงการเกี่ยวกับการวิจัย-นวัตกรรม และการจัดการความรู้ในไรทิศทาง ไม่มีการประสานงาน และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้

การกำหนดทิศทาง วาระ และความสำคัญเร่งด่วนของงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทยนั้น ควรจะต้องพิจารณาทั้งประเด็นที่เป็นปัญหา/โจทย์ของผู้ใช้ (โดยเฉพาะผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ) ซึ่งมักจะเป็นประเด็นปัญหาเฉพาะหน้าระยะสั้น แต่ในขณะเดียวกัน ควรจะต้องมีงานวิจัย-นวัตกรรมในเชิงรุก ที่นำปัญหา/โจทย์ที่จะเป็นแนวโน้มของอนาคตมาศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับประเทศไทย โดยอาจต้องมีการกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสมของประเด็นปัญหาเฉพาะหน้าและประเด็นการปรับตัวเพื่อรับมือกับอนาคต เช่น มีสัดส่วน 70% : 30% เป็นต้น

1.6 ประสานหน่วยงานสนับสนุน เพื่อสร้างความมุ่งมั่นทางนโยบาย (policy commitment)

มีความจำเป็นที่จะต้องทำให้หน่วยงานสนับสนุนมีความมุ่งมั่นทางนโยบายกับโครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมใหม่ เพื่อจะได้มีการจัดสรรงบประมาณผูกพันที่เพียงพอ โดยการสร้างความเข้าใจและการสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานสนับสนุน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้งระบบและตลอดห่วงโซ่การจัดการผลิตภัณฑ์

1.7 พัฒนากลไกในประสานงานและถ่ายโอนองค์ความรู้และเทคโนโลยี

แม้ว่าจะได้มีการพยายามในการผลักดันให้นักวิจัย-นวัตกรรมไทยให้ปรับเปลี่ยนและขยายบทบาทในการทำหน้าที่ส่งเสริมและถ่ายโอนองค์ความรู้และเทคโนโลยีให้กับผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการรับถ่ายทอดความรู้จากนักวิจัย-นวัตกรรมโดยตรงนั้นส่วนใหญ่ต้องเป็นผู้ผลิต-ผู้ประกอบการรายใหญ่ ในขณะที่ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก (ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของประเทศไทย) จะไม่มีความสามารถดังกล่าว อีกทั้ง ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการรายใหญ่มักจะต้องการองค์ความรู้เฉพาะทาง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนักวิจัย-นวัตกรรม ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ในขณะที่ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กต้องการองค์ความรู้แบบสหวิชา-องค์รวมมากกว่า ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการที่จะต้องมีกลไกที่ช่วยทำหน้าที่ในการประสานงานและถ่ายโอนองค์ความรู้และเทคโนโลยีเป็นการเฉพาะ โดยกลไกดังกล่าวควรจะเป็นหน่วยงานเอกชน หรือหน่วยงานอิสระ ที่มีความยืดหยุ่นในการทำงาน และอาจมีมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ (แต่ก็ไม่ควรมีจำนวนมากเกินไป) ที่มีกรอบการทำงานเฉพาะทางในเรื่องเกษตรอินทรีย์ เพราะจะได้เกิดความน่าเชื่อถือในการทำงาน และเกิดการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะทางขึ้น

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	2
1. บทนำ.....	8
1.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการ.....	8
1.2 ระเบียบวิธีการศึกษา	9
1.3 ขอบเขตในการศึกษา.....	10
2. โครงสร้างและกระบวนการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย.....	11
2.1 ภาพรวมงานวิจัยในประเทศไทย.....	11
2.2 ภาพรวมงานนวัตกรรมในประเทศไทย	12
2.3 การวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย.....	12
2.4 หน่วยงานเกี่ยวกับการวิจัย-นวัตกรรมในประเทศไทย	13
2.5 กระบวนการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์	17
3. งานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย	19
3.1 ลักษณะงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทยที่ผ่านมา	19
3.2 การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์.....	22
3.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็น.....	23
4. การจัดการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในต่างประเทศ	26
4.1 เนเธอร์แลนด์.....	26
4.2 เดนมาร์ค	27
4.3 ออสเตรเลีย	28
5. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	30
5.1 การสร้างเครือข่ายพื้นฐาน.....	30
5.2 การปรับปรุงโครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมของประเทศ.....	31
6. เอกสารอ้างอิง	34
ภาคผนวก.....	35
ภาคผนวก 1 แบบฟอร์มสำรวจงานวิจัยและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์จากหน่วยงานวิจัย	35
ภาคผนวก 2 รายชื่อหน่วยงานที่ได้ส่งแบบสอบถามงานวิจัยและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์	40
ภาคผนวก 3 รายชื่องานวิจัยและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย	42
ภาคผนวก 4 สรุปความเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ 24 ธันวาคม 2551	52

1. บทนำ

1.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการ

(1) ที่มาของโครงการ

เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2551 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างแผนปฏิบัติการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2551-2554 และกรอบงบประมาณ 4,326.80 ล้านบาท โดยให้หน่วยงานต่างๆ บรรลุแผนงาน/โครงการตามแผนปฏิบัติการนี้ไว้ตามแผนปฏิบัตินโยบาย 4 ปีของหน่วยงานเพื่อขออนุมัติงบประมาณประจำปีต่อไป และให้คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติมีอำนาจในการขับเคลื่อน ประสานการดำเนินการ และติดตามประสานงานต่อไป โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวประกอบด้วยการพัฒนาใน 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างและจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรม 2) การพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ตามวิถีพื้นบ้าน 3) การเสริมสร้างศักยภาพการเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์สู่สากล และ 4) การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้เป้าหมายการดำเนินโครงการนวัตกรรมด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์นี้ ต้องการมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการด้านธุรกิจนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ทั้งในด้านการสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ทั้งต่อผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ผู้บริโภคและเจ้าหน้าที่ ตลอดจนจนถึงการพัฒนาช่องทางตลาดใหม่ และการพัฒนาระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทยต่อไป ทั้งนี้ คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติได้มีมติมอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นประธานคณะกรรมการบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ โดยมีสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) เป็นฝ่ายเลขานุการ

ทาง สนช. ได้จัดประชุมร่วมกับสมาคมการค้าเกษตรอินทรีย์ไทย เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2551 เกี่ยวกับแผนงานการพัฒนาธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ซึ่งหนึ่งในแผนงานของทางสมาคมฯ คือ การสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยที่ผ่านมา ตลอดจนประเมินความต้องการของฝ่ายธุรกิจเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและพัฒนา เพื่อที่จะได้รวบรวมข้อมูลและความเห็นส่งต่อให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทาง สนช. และสมาคมฯ ได้เห็นร่วมกันว่า ควรจะมีการจัดการศึกษาในเรื่องดังกล่าวโดยเร่งด่วน เพื่อที่จะได้นำมาใช้ในการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ด้วย

(2) วัตถุประสงค์โครงการ

- 2.1 เพื่อรวบรวมฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ที่ได้มีการจัดทำเป็นรายงานเอกสารแล้ว และทำการวิเคราะห์จัดหมวดหมู่สำหรับเป็นข้อมูล ให้กับคณะกรรมการบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

- 2.2 เพื่อรวบรวมความเห็นและข้อเสนอแนะ จากภาคธุรกิจเอกชน เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในอนาคต
- 2.3 เพื่อสนับสนุนให้เกิดการนำผลงานวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมด้านกระบวนการผลิตใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่ การบริการใหม่ และรูปแบบธุรกิจใหม่ ไปใช้ในธุรกิจเกษตรอินทรีย์ที่เกี่ยวข้อง

(3) ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายวิฑูรย์ เรืองเลิศปัญญากุล

เลขาธิการ สมาคมการค้าเกษตรอินทรีย์ไทย

เลขาธิการ มูลนิธิสายใยแผ่นดิน / กรีนเนท

(4) ระยะเวลาดำเนินงาน

3 เดือน (1 พฤศจิกายน 2551 – 31 มกราคม 2552)

1.2 ระเบียบวิธีการศึกษา

ระเบียบวิธีในการศึกษาในโครงการนี้ประกอบด้วย

- (ก) การทบทวนข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่างๆ
- (ข) การสำรวจงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ซึ่งการสำรวจดังกล่าวประกอบด้วย
  1. จัดทำร่างแบบสอบถามส่งให้กับนักวิจัย-นักวิชาการ และผู้ใช้ผลจากงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย-นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์
  2. สำรวจข้อมูลทาง internet เกี่ยวกับงานวิจัย-นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์
  3. รวบรวมข้อมูลจากห้องสมุด/ฐานข้อมูลของสถาบันวิชาการและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
- (ค) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ
- (ง) การสรุปและจัดทำรายงานศึกษา

ในการสำรวจงานวิจัย-นวัตกรรม นักวิจัยได้ส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทยไปให้กับนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 39 หน่วยงาน ดังรายชื่อในภาคผนวก 3. นอกจากนี้ ยังได้สืบค้นในห้องสมุดและฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานต่างๆ อีกจำนวน 4 แห่ง คือ

- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

- มุลนิธิเกษตรยั่งยืน (ประเทศไทย)
- มูลนิธิสายใยแผ่นดิน / กรีนเนท

1.3 ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยงานวิจัยและรายงาน ที่มีการจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะของเอกสาร รายงาน หนังสือ เอกสารประกอบการประชุม (ไม่รวมเอกสารประกอบการฝึกอบรม) เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ไทย และเกษตรยั่งยืน (รวมวนเกษตร เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรธรรมชาติ และเกษตรพึ่งตนเอง-เศรษฐกิจพอเพียง) ที่ทำการศึกษาโดยนักวิจัยไทยและต่างชาติ ที่ดำเนินการเสร็จในช่วงที่ผ่านมา งานศึกษาในครั้งนี้ไม่ได้ครอบคลุมงานวิจัย-นวัตกรรมเกี่ยวกับเกษตรทั่วไป หรือผลิตภัณฑ์ทั่วไป ที่อาจนำมาประยุกต์ใช้ได้กับเกษตรอินทรีย์ เพราะต้องใช้เวลาในการประเมินความเกี่ยวข้องของงานวิจัย-นวัตกรรมเหล่านี้ก่อน นอกจากนี้ อาจมี รายงานการศึกษาวิจัยบางส่วนที่ไม่ได้เผยแพร่ เนื่องจากเป็นรายงานเฉพาะภายในหน่วยงาน/องค์กร (เช่น งานศึกษาวิจัยของหน่วยงานธุรกิจเอกชน ที่อาจมีข้อมูลความลับทางการค้าของตัวเอง)

นอกจากนี้ ด้วยข้อจำกัดของระยะเวลา ทำให้ไม่สามารถสืบค้นและเก็บรวบรวมเอกสารรายงานวิจัย-นวัตกรรมฉบับสมบูรณ์ได้ทั้งหมด หรือแม้แต่บทคัดย่อของงานวิจัย-นวัตกรรม คงได้แต่รวบรวมหัวเรื่องและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับงานวิจัย-นวัตกรรมขึ้นมาเท่านั้น ดังนั้น การวิเคราะห์ประเมินงานวิจัย-นวัตกรรมในเบื้องต้นก็ยังมีข้อจำกัดและข้อผิดพลาดได้

2. โครงสร้างและกระบวนการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

2.1 ภาพรวมงานวิจัยในประเทศไทย

ประเทศไทยมีการใช้จ่ายทางการวิจัยประเทศอยู่ในระดับไม่สูงนัก จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ภารกิจนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย 2551) พบว่า ในปีงบประมาณ 2548 ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาเพียง 16,667 ล้านบาท (ประมาณ 0.24% ของผลผลิตรวมภายในประเทศ (GDP) หรือ 0.62% ของงบประมาณรายจ่ายของประเทศ) ซึ่งถือว่าต่ำมาก เพราะประเทศพัฒนาแล้วมีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาเฉลี่ยสูงกว่า 2% ของ GDP

การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยกว่าหนึ่งในสามเป็นการลงทุนในสาขาวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี (6,375 ล้านบาท) รองลงมาคือภาคเกษตรศาสตร์ (3,571 ล้านบาท) และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (2,919 ล้านบาท) ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยและพัฒนาในลักษณะของการวิจัยประยุกต์ (52%) ตามด้วยการพัฒนาทดลอง (34%) และการวิจัยพื้นฐาน (14%)

ในส่วนของบุคลากรทางการวิจัยและพัฒนานั้น จากจำนวนทั้งหมด 67,876 คน มีนักวิจัยสาขาเกษตรศาสตร์ 13,991 คน ซึ่งแบ่งเป็นนักวิจัย 4,996 คน ผู้ช่วยนักวิจัย 3,745 คน และผู้ทำงานสนับสนุน 5,250 คน (ภารกิจนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย 2551)

ในภาพรวมของการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศนั้น จากการศึกษาของวัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์, ชญาพิมพ์ อุสาโท, สุริยา วีรวงศ์ (2551) พบว่า แม้ว่าจะมีการจัดทำแผนนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545-2549) แต่การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยมีลักษณะที่กว้างเกินไป อีกทั้งยังขาดกลยุทธ์และมาตรการที่ชัดเจน และครอบคลุมเพียงพอ โดยเฉพาะโจทย์วิจัยที่ไม่ชัดเจน และขาดระบบการถ่ายทอดการวิจัยที่ชัดเจน นอกจากนี้ โครงสร้างของหน่วยงานวิจัยภาครัฐไม่เอื้อต่อการจัดการให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกัน ทั้งหน่วยงานที่เป็นแหล่งทุนและหน่วยงานขอรับทุน ตลอดจนขาดการกำหนดผลลัพธ์ร่วมกัน และการบูรณาการโครงการวิจัยที่มีอยู่แล้ว นักวิจัยได้เสนอแนวทางที่น่าสนใจสำหรับการประสานงานวิจัยไว้ 2 ลักษณะ คือ ศูนย์วิจัยเฉพาะทาง และหน่วยประสานงานกลาง โดยการเป็นศูนย์วิจัยเฉพาะทาง ที่มีศักยภาพทั้งทางด้านบุคลากรและเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นหน่วยงานที่เกิดขึ้นมานานและมีทิศทางวิจัยที่ชัดเจน หรือมีบุคลากรที่มีความตั้งใจทุ่มเทในการทำงาน หรืออาจจัดตั้งเป็นกลุ่มวิจัย โดยรวมกลุ่มนักวิจัยที่มีความสนใจในประเด็นเดียวกัน ทำให้มีความเชี่ยวชาญสูง ซึ่งแนวทางนี้จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประสานงานการวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ได้เป็นอย่างดี

2.2 ภาพรวมงานนวัตกรรมในประเทศไทย

นวัตกรรมยังเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย แม้ว่าในต่างประเทศจะมีพัฒนาการด้านนวัตกรรมมานานไม่น้อยกว่า 50 ปี นวัตกรรมเป็นผลของกระบวนการ (process) เช่น กระบวนการแก้ปัญหา (problem solving) กระบวนการปฏิสัมพันธ์ (interactive) หรือ กระบวนการเรียนรู้แบบแปรผัน (diversified learning) ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้โดยการใช้ โดยการลงมือทำ หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นวัตกรรมทำให้เกิดการสร้างสินค้าและบริการใหม่ กระบวนการผลิตใหม่ การบริหารจัดการ การจัดองค์กรรูปแบบใหม่ รวมทั้งทักษะฝีมือแรงงานใหม่ และเงื่อนไขการทำงานใหม่ (ปรีดา ยังสุขสถาพร 2549)

ส่วนโมเดลการจัดการนวัตกรรมสำหรับประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ 15 ซึ่งประกอบด้วย Intelligence (แรงงานความรู้ที่มีคุณภาพ), Integration (การเชื่อมโยงเพื่อการจัดการนวัตกรรม), Intellectual Property (ทรัพย์สินทางปัญญา), Investment (การลงทุนในธุรกิจนวัตกรรม), และ Infrastructure (โครงสร้างรองรับการสร้างนวัตกรรมในอนาคต) (ปรีดา ยังสุขสถาพร 2549)

ประเทศไทยยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของระบบนวัตกรรม แม้ว่าจะมีการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการต่างๆ ที่กำหนดแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมของประเทศ เช่น แผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2548-51 ตลอดจนแผนกลยุทธ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งแผนการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ในลักษณะของคลัสเตอร์ แต่ระบบนวัตกรรมไทยก็ยังไม่สามารถก้าวหน้าไปได้มากนัก เนื่องจากอุปสรรคหลายด้าน เช่น การลงทุนวิจัยและพัฒนา กำลังคน และโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้เกิดการบูรณาการในภาคปฏิบัติระหว่างสายงานที่สร้างองค์ความรู้ และสายงานการลงทุนและการตลาด (นตพร จันทร์วรสาธุศรี 2549)

2.3 การวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

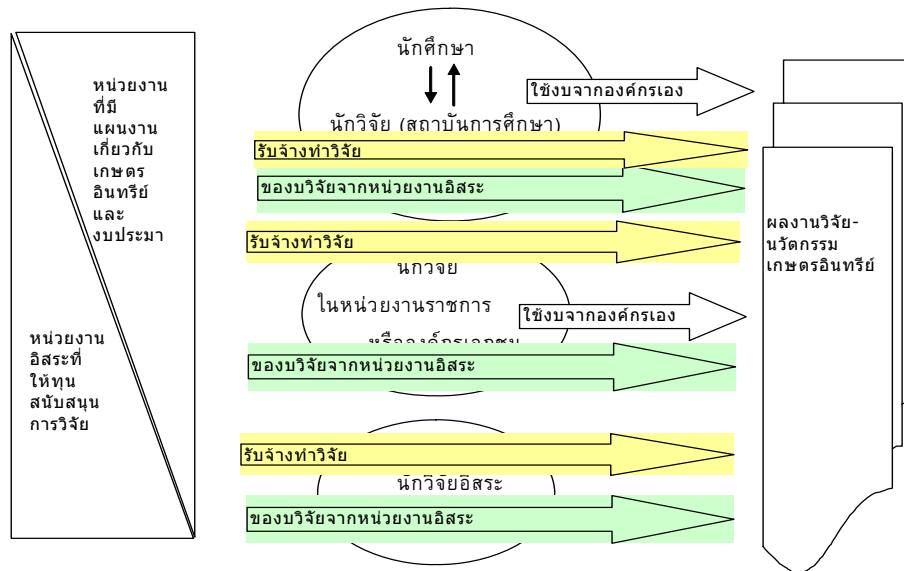
โดยภาพรวมแล้ว การวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยไม่แตกต่างไปจากภาพรวมงานวิจัย-นวัตกรรมของประเทศ โดยเฉพาะการวิจัยด้านการเกษตรทั่วไปเท่าไรนัก เพียงแต่อาจมีนักวิจัย หรือหน่วยงานวิจัยบางแห่ง ที่มีความสนใจและได้พัฒนาความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ขึ้น

โครงสร้างของการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

- (ก) งานวิจัย-นวัตกรรมที่นักวิจัยซึ่งงบประมาณขององค์กร/หน่วยงานตัวเองในการทำการวิจัย โดยโจทย์ของการวิจัย-นวัตกรรมกำหนดขึ้นโดยนักวิจัยเอง หรือโดยหน่วยงานของนักวิจัย

- (ข) งานวิจัย-นวัตกรรมที่นักวิจัยใช้งบประมาณของหน่วยงานสนับสนุนการวิจัย โดยโจทย์ของการวิจัย-นวัตกรรมกำหนดขึ้นโดยนักวิจัยเอง หรือโดยหน่วยงานของนักวิจัย
- (ค) งานวิจัย-นวัตกรรมที่นักวิจัยได้รับการวางจ้างจากหน่วยงานที่ทำงานด้านเกษตรอินทรีย์ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวเป็นผู้จัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรม โดยโจทย์ของการวิจัย-นวัตกรรมถูกกำหนดขึ้นโดยหน่วยงานที่เป็นผู้ว่าจ้างการวิจัย-นวัตกรรม

ลักษณะของโครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมทั้ง 3 ลักษณะสามารถจำลองภาพเป็นโมเดลได้ดังนี้

2.4 หน่วยงานเกี่ยวกับการวิจัย-นวัตกรรมในประเทศไทย

2.4.1 หน่วยงานอิสระสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรม

ในประเทศไทย ยังไม่มีหน่วยงานอิสระที่ให้การสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะ แต่เป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรมด้านเกษตรทั่วไป ที่อาจเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้สนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรมในช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานสำคัญที่ได้ให้การสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย มีอยู่ 4 หน่วยงาน คือ

(ก) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สกว. เป็นองค์กรขนาดเล็กของรัฐ ภายใต้กำกับของสำนักนายกรัฐมนตรีที่มีได้ใช้ระบบราชการ เป็นกลไกควบคุมองค์กร ถือกำเนิดอย่างเป็นทางการเมื่อรัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบตราพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ.2535 เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ โดยใช้การวิจัยเป็นกลไกสร้างฐานความรู้สำหรับการแก้ปัญหาให้แก่สังคม ในการทำงานที่ผ่านมา 15 ปี สกว. เน้นการบริหารจัดการแบบครบวงจรผ่านเครือข่ายการทำงานที่มีอยู่ทั่ว

ประเทศ สนับสนุนการสร้างและพัฒนากำลังคนและนักวิจัยมืออาชีพ...สู่ระบบเศรษฐกิจ ที่จำเป็นต่ออง
อาศัยความรู้ในการแก้ปัญหา ผลักดันการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยด้านการเกษตร อุตสาหกรรม บริการ
การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น รวมถึงผลักดันให้เกิด
การร่วมทุนกับภาคเอกชน หน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ

(<http://www.trf.or.th/about/default.asp>)

(ข) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สสส. เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ.2544 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี มีรายได้
จากภาษีสรรพสามิตยาสูบและสุราในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี ทำหน้าที่ จุดประกาย กระตุ้น สนับสนุน
ประสานความร่วมมือเพื่อให้คนไทยริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการสร้างเสริมสุขภาพโดยไม่จำกัดกรอบ
วิธีการ และยินดีเปิดรับแนวทาง ปฏิบัติการใหม่ๆ ที่เป็น ความคิดสร้างสรรค์สามารถนำไปสู่การขยาย
ค่านิยมและการสร้างพฤติกรรมสร้าง เสริมสุขภาพแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและกว้างขวาง
นับเป็นองค์กรด้านสุขภาพรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับมติของสมัชชาสุขภาพโลก ด้านการสนับสนุนการ
สร้างเสริมสุขภาพ (<http://www.thaihealth.or.th/about/organize>)

(ค) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2546 อนุมัติการจัดตั้ง “สำนักงานนวัตกรรม
แห่งชาติ” ให้เป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีระบบบริหารงานที่เป็น
อิสระจากระบบราชการ โดยให้อำนาจในส่วนของกองทุนพัฒนานวัตกรรมมาเป็นทุนประเดิมของ
สำนักงานฯ และในขณะเดียวกันให้บริหาร “เงินทุนหมุนเวียนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี” ตาม
ระเบียบกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่าด้วยเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี
พ.ศ. 2546 ภารกิจหลักของสำนักงานฯ คือ การยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม
โดยเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรม ยุทธศาสตร์ของประเทศ เพื่อพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์
โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจและเครือข่ายวิชาการอย่างมีบูรณาการ อันจะนำไปสู่การสร้างให้เกิด
“ระบบนวัตกรรมแห่งชาติ” ซึ่งนำไปสู่การยกระดับศักยภาพการแข่งขันเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความ
ยั่งยืนให้แก่เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงได้มีคำสั่งที่ 84/2546 ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2546 จัดตั้ง
“สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ” ขึ้น โดยให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการนวัตกรรม
แห่งชาติ ตามคำสั่งที่ 91/2546 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2546 และให้มีพันธกิจในการบริหารกองทุนพัฒนา
นวัตกรรมและเงินทุนหมุนเวียนเพื่อ การวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีควบรวมไปพร้อมกัน
(<http://www.nia.or.th/>)

(ง) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ในปี พ.ศ. 2499 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติฉบับแรก โดยแต่งตั้งอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์เป็นเลขาธิการสภาวิจัยแห่งชาติโดยตำแหน่ง และตั้งสำนักงานเลขาธิการสภาวิจัยแห่งชาติขึ้นที่กรมวิทยาศาสตร์เป็นการชั่วคราว ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติอีกหลายครั้ง รวมทั้งมีการปรับโครงสร้างของสภาวิจัย จนในปัจจุบัน คือ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งเป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนัก นายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวิจัยและอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และมีฐานะเป็นกรม อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้มอบหมายและมอบอำนาจให้รองนายกรัฐมนตรีกำกับการบริหารราชการ และสั่งและปฏิบัติราชการสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติแทน (<http://nrct.go.th/>)

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรมอื่นๆ อีกมาก ในตาราง 2.1 แสดงรายชื่อหน่วยงานอิสระที่ให้การสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรม ที่สำคัญๆ ในประเทศไทย

ชื่อหน่วยงาน	สังกัด	นโยบายด้านเกษตรอินทรีย์
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	สำนักนายกรัฐมนตรี	ไม่มีแผนเฉพาะด้านเกษตรอินทรีย์
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)	สำนักนายกรัฐมนตรี	มีแผนงานวิจัยด้านเกษตรยั่งยืนโดยเฉพาะ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)	สำนักนายกรัฐมนตรี	มีความสนใจในเรื่องอาหารปลอดภัยเป็นหลัก
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.)	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	มีแผนงานเฉพาะด้านเกษตรอินทรีย์
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส)	กระทรวงสาธารณสุข	ไม่มีแผนเฉพาะด้านเกษตรอินทรีย์
สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส)	มูลนิธิอิสระ ไม่แสวงกำไร	ไม่มีแผนเฉพาะด้านเกษตรอินทรีย์
มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)	มูลนิธิอิสระ ไม่แสวงกำไร	ไม่มีแผนเฉพาะด้านเกษตรอินทรีย์

2.4.2 หน่วยงานที่ทำงานด้านการวิจัย-นวัตกรรม

โดยภาพรวม สามารถแบ่งหน่วยงานที่ทำงานด้านการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ออกได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ คือ

(ก) สถาบันวิชาการ

สถาบันการศึกษาในประเทศไทยมีอยู่มากกว่า 100 แห่ง ทั้งภาครัฐและเอกชน (ไม่นับรวมวิทยาเขตต่างๆ) ซึ่งในแต่ละแห่งของสถาบันการศึกษาเหล่านี้ ยังอาจจะมีสถาบันและหน่วยงานทางวิชาการหลายหน่วยงาน ที่ทำงานเกี่ยวกับการวิจัย-นวัตกรรมอยู่ด้วย ซึ่งหมายความว่า ในประเทศไทยเองอาจมีสถาบันที่ทำงานด้านวิชาการอยู่หลายร้อยแห่งทีเดียว อย่างไรก็ตาม สถาบันวิชาการที่ทำงานด้านการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์โดยตรงมีอยู่น้อยมาก สถาบันที่มีงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตร

อินทรีย์อย่างค่อนข้างต่อเนื่องมีเพียงหน่วยงานเดียว คือ ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร (ศวพก.) คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยงานวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของระบบฟาร์มเกษตร ยั่งยืนเป็นหลัก

(ข) หน่วยงานราชการ

ในทำนองเดียวกัน ไม่มีหน่วยงานราชการใดที่ทำงานด้านงานวิจัย-นวัตกรรมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์โดยตรง แม้อาจจะมีหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับด้านการเกษตรอินทรีย์อยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นหน่วยงานปฏิบัติ ซึ่งในบางปี อาจมีการจัดทำโครงการศึกษาวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์บ้าง ตามภารกิจของหน่วยงาน โดยเป็นการดำเนินการเองภายในหน่วยงานเป็นหลัก ซึ่งโครงการวิจัย-นวัตกรรมเหล่านี้มีลักษณะเป็นครั้งคราว ไม่มีความต่อเนื่องของโครงการเท่าใดนัก หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และมีงานวิจัย-นวัตกรรมเกี่ยวกับกับเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย

หน่วยงาน	สังกัด	งานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์
กรมวิชาการเกษตร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	มีงานวิจัยออกเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะในเรื่องข้าวเกษตรอินทรีย์ เช่น สถานีวิจัยข้าวพาน สถานีวิจัยข้าวสุรินทร์ และสถานีวิจัยข้าวอุบลราชธานี แต่ปัจจุบันงานวิจัยเกี่ยวกับข้าวจะโอนย้ายไปที่กรมการข้าว ซึ่งเพิ่งตั้งขึ้นมาใหม่
กรมส่งเสริมการเกษตร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ไม่พบว่ามีการทำงานวิจัย-นวัตกรรม
กรมพัฒนาที่ดิน	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	มีการทำงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการใช้จุลินทรีย์ในการเกษตร หรือการทำปุ๋ยหมักบ้าง แต่ก็ไม่ได้เฉพาะเจาะจงสำหรับเกษตรอินทรีย์
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	มีการศึกษาเฉพาะในเรื่องเกษตรอินทรีย์อยู่ 2 – 3 โครงการ เน้นที่การศึกษาในเชิงเศรษฐศาสตร์และสังคมศาสตร์
สำนักงานมาตรฐานเกษตรและอาหารแห่งชาติ	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	มีงานวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานและระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนกฎหมายเกษตรอินทรีย์ในต่างประเทศ (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นว่าจ้างหน่วยงานภายนอกให้ดำเนินการ)
หลายหน่วยงาน	กระทรวงพาณิชย์	ไม่พบว่ามีการทำงานวิจัย-นวัตกรรม

งานวิจัย-นวัตกรรมของหน่วยงานราชการ มีทั้งที่ทำเอง โดยนักวิชาการของหน่วยงาน หรือจัดจ้างนักวิจัยจากภายนอกในการทำงานวิจัย

(ค) หน่วยงานเอกชน

หน่วยงานภาคเอกชนที่ทำงานด้านเกษตรอินทรีย์มีอยู่ค่อนข้างมาก แต่มีเพียงไม่กี่หน่วยงานที่มีกิจกรรมทางด้านงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร / กรีนเนท
- มูลนิธิเกษตรยั่งยืน (ประเทศไทย)

2.4.3 หน่วยงานวิจัยต่างประเทศ

มีหน่วยงานจากต่างประเทศที่เข้ามาทำการศึกษาวิจัย-นวัตกรรมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยอยู่พอสมควร โดยเฉพาะในลักษณะของกรณีศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยภาพรวมในระดับภูมิภาคหรือระดับโลก ซึ่งหน่วยงานจากต่างประเทศที่ทำการวิจัยในลักษณะดังกล่าว ได้แก่

- องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (UN Food and Agriculture Organization – FAO)
- สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements – IFOAM)
- ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank – ADB)

รวมทั้งอาจมีนักศึกษาจากต่างประเทศ ที่เข้ามาทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยอีกจำนวนหนึ่งด้วย

2.5 กระบวนการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

กระบวนการวิจัย-นวัตกรรมทางด้านเกษตรอินทรีย์ไม่แตกต่างไปจากกระบวนการวิจัย-นวัตกรรมทั่วไป โดยงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์โดยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยประยุกต์ (applied research) หรือวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) ซึ่งเป็นการทำวิจัย เพื่อมุ่งนำผลไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติ มิใช่งานวิจัยพื้นฐาน (basic research) ที่เป็นไปเพื่อการพัฒนาทฤษฎีและแนวความคิดใหม่ ดังนั้น หัวใจที่สำคัญของกระบวนการวิจัยประยุกต์นี้ก็คือ ผู้ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์จำเป็นที่จะต้องมีส่วนในการกำหนดโจทย์และให้ความเห็นต่อกระบวนการวิจัยด้วย มิฉะนั้นงานวิจัยนั้นๆ ก็คงไม่ตรงกับความต้องการ/ปัญหา และไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อะไรได้

แต่เท่าที่ผ่านมา ไม่พบว่ามีการปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยที่ดำเนินการโดยหน่วยงานราชการ หรือแม้แต่สถาบันวิชาการ ที่มีอยู่มักจะเป็นการปรึกษาภายใน กับกลุ่มคนกลุ่มเล็กๆ ที่ถูกมองว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องเกษตรอินทรีย์ ที่บางโครงการวิจัยอาจทำการปรึกษาหารือ เพื่อกำหนดโจทย์และกระบวนการวิจัยด้วย หรือมิฉะนั้นจะต้องเป็นงานวิจัยที่ริเริ่มขึ้นโดยภาคเอกชน ที่ภาคเอกชนมีโจทย์หรือปัญหาที่ชัดเจน ที่ต้องการคำตอบ แล้วจึงไปติดต่อให้นักวิจัยให้ช่วยศึกษาวิจัยเพื่อหาคำตอบให้ ส่วนหนึ่งของปัญหาดังกล่าว มักจะเกิดขึ้นจากการที่หน่วยงานสนับสนุนการวิจัยมักจะกำหนดให้นักวิจัยนำเสนอโครงการวิจัยที่ชัดเจนแล้ว โดยไม่ได้สนับสนุนทุนให้นักวิจัยสามารถจัดกระบวนการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ก่อนที่จะอนุมัติโครงการวิจัยได้

นอกจากนี้ เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ก็กระจัดกระจายมาก และไม่ได้มีการเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทำให้ผู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (หรือแม้แต่ นักวิจัยเอง ที่ต้องการทำงานวิจัยต่อยอด) ประสบปัญหาค่อนข้างมากในการสืบค้นงานวิจัยเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

3. งานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย

3.1 ลักษณะงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทยที่ผ่านมา

จากการสำรวจข้อมูลในระหว่างช่วงเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ.2551 จากแหล่งข้อมูลต่างๆ พบงานวิจัยและนวัตกรรมจำนวน 262 ชิ้น ซึ่งเป็นงานวิจัย-นวัตกรรมนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 เป็นต้นมา รวมเป็นเวลา 19 ปี พบว่า งานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา โดยเฉพาะมีงานวิจัยประมาณ 20 – 30 งานวิจัยต่อปี ยกเว้นในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งมีจำนวนชิ้นงานวิจัยค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เกิดขึ้นจากโครงการนำร่องเกษตรยั่งยืนเพื่อเกษตรกรรายย่อย ที่ดำเนินการโดยมูลนิธิเกษตรยั่งยืน (ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ราว 600 ล้านบาท ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2546) แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วงหลังปี พ.ศ. 2548 ที่รัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณกว่า 1,000 ล้านบาทให้กับหน่วยงานราชการต่างๆ ภายใต้กรอบโครงการ “วาระแห่งชาติ เกษตรอินทรีย์” แต่ไม่ปรากฏว่ามีผลทำให้งานศึกษาวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

ตาราง 1. จำนวนงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2541 – 2551

ปี พ.ศ.	จำนวนงานวิจัย-นวัตกรรม
ก่อนปี 2541	6
2541	3
2542	5
2543	5
2544	12
2545	18
2546	34
2547	67
2548	26
2549	34
2550	44
2551	16
รวม	270

3.1.1 หน่วยงานวิจัย-นวัตกรรม

หน่วยงานที่มีการผลิตงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์มากที่สุดในช่วงที่ผ่านมา คือ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นผลงานที่ดำเนินการโดยสถาบันการศึกษา (รวมทั้งนักศึกษาปริญญาโท-เอก และนักวิชาการ) โดยมีการทำการศึกษาวิจัยมากกว่าครึ่งหนึ่งของงานวิจัย-นวัตกรรมในประเทศไทย รองลงมาลำดับสองคือ องค์กรพัฒนาเอกชน และตามด้วยหน่วยงานราชการ (ดูตาราง 2.)

ตารางที่ 2 แสดงหน่วยงานวิจัย-นวัตกรรม

หน่วยงานวิจัย	จำนวนงานวิจัย-นวัตกรรม
มหาวิทยาลัย (รวมงานวิจัยของนักศึกษา)	154
กระทรวงและหน่วยงานราชการ	38
องค์กรพัฒนาเอกชน	57
หน่วยงานในต่างประเทศ	10
อื่นๆ	11

3.1.2 ลักษณะของงานวิจัย-นวัตกรรม

งานวิจัย-นวัตกรรมโดยส่วนใหญ่เป็นงานของนักวิชาการเอง มีส่วนน้อยมากที่เป็นการศึกษาของผู้ประกอบการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักวิชาการมีบทบาทที่สำคัญมากในการกำหนดทิศทางการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย และในขณะเดียวกัน มีนักศึกษาระดับปริญญาโท-เอก จำนวนไม่น้อยที่สนใจทำงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

ตารางที่ 3 ลักษณะของงานวิจัย

ลักษณะของงานวิจัย	จำนวนงานวิจัย-นวัตกรรม
วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโท-เอก	55
งานวิจัยของนักวิชาการ	134
รายงานการศึกษา (มีหน่วยงานอื่นว่าจ้าง/มอบหมายให้ทำ)	14
งานศึกษาของผู้ประกอบการ (งานวิจัยภายใน)	11
งานวิจัยขององค์กรพัฒนาเอกชน	48
อื่นๆ เช่น ปัญหาพิเศษนักศึกษาปริญญาตรี	8

3.1.3 ขอบเขตเนื้อหา

ในส่วนของขอบเขตเนื้อหาของงานวิจัย-นวัตกรรม พบว่า งานวิจัยบางส่วนที่มีเนื้อหาครอบคลุมมากกว่าหนึ่งเรื่อง โดยงานวิจัย-นวัตกรรมส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ รองลงมาเป็นงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับข้าวเกษตรอินทรีย์ เทคโนโลยีการผลิตผักเกษตรอินทรีย์ ระบบฟาร์มเกษตรอินทรีย์ และตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศ ดังแจกแจงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงเนื้อหาหลักของงานวิจัย-นวัตกรรม

ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย	จำนวนงานวิจัย-นวัตกรรม
1. ข้าวเกษตรอินทรีย์	
1.1 ปุ๋ยและการจัดการดินในการปลูกข้าวเกษตรอินทรีย์	7
1.2 การจัดการโรคและแมลงในนาข้าวเกษตรอินทรีย์	4
1.3 เทคโนโลยีและการจัดการผลิตรับระบบนาข้าวเกษตรอินทรีย์	9
1.4 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวข้าวเกษตรอินทรีย์	4
1.5 การแปรรูป (สีข้าว) เกษตรอินทรีย์	0
1.6 การแปรรูป เพิ่มมูลค่าข้าวเกษตรอินทรีย์	0
1.7 ตลาดข้าวเกษตรอินทรีย์	5
1.8 อื่นๆ	12

ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย	จำนวนงานวิจัย-นวัตกรรม
2 เทคโนโลยีการผลิตผักเกษตรอินทรีย์	33
3 เทคโนโลยีการผลิตผลไม้เกษตรอินทรีย์	6
4 เทคโนโลยีการผลิตปศุสัตว์และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเกษตรอินทรีย์	5
5 เทคโนโลยีการแปรรูปเกษตรอินทรีย์	6
6 การส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์	50
7 การจัดการห่วงโซ่อาหารการผลิตเกษตรอินทรีย์	3
8 มาตรฐานและการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์	6
9 ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศ	21
10 ตลาดเกษตรอินทรีย์ในต่างประเทศ	4
11 ภาพรวมเกษตรอินทรีย์ไทย	13
12. ระบบฟาร์มเกษตรอินทรีย์	24
13. ปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์	7
14. ดินและธาตุอาหาร	12
15. หลักการ/แนวทางเกษตรอินทรีย์	6
16. เศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจการผลิตเกษตรอินทรีย์	15
17. เทคโนโลยีการผลิตพืชไร่เกษตรอินทรีย์	9
18. อื่นๆ	37

3.1.4 งบประมาณและแหล่งงบประมาณ

เนื่องจากแหล่งข้อมูลไม่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน จึงทำให้ไม่สามารถสรุปงบประมาณที่ใช้ในการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ได้ รวมทั้งแหล่งงบประมาณสนับสนุน

อย่างไรก็ดี จากการประเมินของนักวิจัย เชื่อว่า เฉลี่ยแล้วงบประมาณการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับราว 0.4 - 0.8 ล้านบาท/ปี ซึ่ง จากจำนวนงานวิจัย-นวัตกรรมประมาณปีละ 20 – 30 โครงการ แสดงว่า งบประมาณที่สนับสนุนงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเฉลี่ยอยู่แค่เพียงราว 20 ล้านบาท/ปี (ราว 0.12% ของงบประมาณการวิจัยของประเทศ)

3.1.5 การเผยแพร่งานวิจัย-นวัตกรรม

มีงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไม่ถึงครึ่งหนึ่ง ที่ได้รับการเผยแพร่ในระบบอินเทอร์เน็ต หรือจัดพิมพ์เป็นหนังสือ-เอกสารเผยแพร่ โดยการเผยแพร่ผ่านช่องทางในระบบอินเทอร์เน็ตนั้น มีทั้งระบบที่ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้อย่างเสรี แต่ก็มีบางระบบที่ต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกบางอย่างก่อน จึงจะสามารถเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลนั้นได้ นอกจากนี้ มากกว่าครึ่งหนึ่งของงานวิจัย-นวัตกรรม จะถูกจัดเก็บไว้ในห้องสมุดของหน่วยงานตัวเอง

ตารางที่ 5 แสดงแหล่งที่เก็บงานวิจัย-นวัตกรรม และช่องทางการเข้าถึง

แหล่งที่เก็บและการเข้าถึง	จำนวนงานวิจัย-นวัตกรรม
ใช้เฉพาะภายในองค์กร (เอกสารปกปิด ความลับทางการค้า)	0
เผยแพร่ทั่วไปในอินเทอร์เน็ต	44
เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต เฉพาะสมาชิก (ต้องมีรหัสผ่าน)	36
ห้องสมุดของสถาบัน	214
พิมพ์เป็นหนังสือ-เอกสารเผยแพร่	14

3.2 การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ไทยจำนวน 53 คน โดยการใช้แบบสอบถาม (ดูตัวอย่างแบบสอบถามในภาคผนวก 2) พบว่า โดยรวมแล้ว มีผู้ได้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย-นวัตกรรมค่อนข้างน้อยมาก

โดยหนึ่งในสามของผู้ใช้ประโยชน์ที่ตอบแบบสอบถาม (37.7%) เป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ผลิตและผู้ประกอบการที่ได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มานานกว่า 5 ปี ซึ่งนับว่าเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างสูง กลุ่มนี้จะสนใจข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการตลาด กฎระเบียบมาตรฐานในต่างประเทศ และข่าวคราวเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีผู้ใช้ประโยชน์เพียง 3 รายเท่านั้นที่ได้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

ในส่วนของผู้ใช้ประโยชน์ที่เริ่มดำเนินการ แต่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ กลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะสนใจเกี่ยวกับงานวิจัย-นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างมาก ซึ่งน่าจะมีสาเหตุจากว่า กำลังอยู่ในระหว่างที่เริ่มดำเนินโครงการเกษตรอินทรีย์ จึงจำเป็นที่จะต้องสืบค้นหาข้อมูล เพื่อออกแบบวางแผนการทำงานของตัวเอง จึงทำให้ต้องค้นหาข้อมูลจากงานวิจัย-นวัตกรรม ในขณะที่ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการที่ผ่านขั้นตอนดังกล่าวมาแล้ว (ได้รับการรับรองมาระยะหนึ่งแล้ว) ความจำเป็นในการสืบค้นหาข้อมูลงานวิจัย-นวัตกรรมก็จะลดลง แต่อาจติดตามงานวิจัย-นวัตกรรมเฉพาะด้าน ที่อาจยังเป็นโจทย์ปัญหาของหน่วยงานอยู่

สำหรับหน่วยงานที่ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการได้เข้าไปขอข้อมูลความรู้ด้านการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์มากที่สุด คือ มูลนิธิสายใยแผ่นดิน / กรีนเนท รองลงมาคือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ

ในการสำรวจ ได้สอบถามผู้ใช้ประโยชน์เกี่ยวกับประเด็นความรู้ที่ผู้ใช้ประโยชน์สนใจและต้องการที่จะได้รับ ในตารางข้างล่างแสดงหัวข้อความรู้ที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ซึ่งหัวข้อเหล่านี้หลายเรื่องเป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว แต่อาจขาดการถ่ายทอดความรู้ไปให้กับผู้ใช้ประโยชน์ หรือผู้ใช้ประโยชน์ไม่ทราบว่าจะไปค้นหาองค์ความรู้ดังกล่าวได้ที่ไหน

หัวข้อความรู้ที่ผู้ใช้ประโยชน์เกษตรอินทรีย์สนใจ

เพิ่มผลผลิต	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เทคนิคการเพิ่มผลผลิตข้าวอินทรีย์ ▪ การเพิ่มผลผลิตมะพร้าวอินทรีย์ ▪ เทคนิคการเพิ่มผลผลิตพืชผัก
แปรรูป	<ul style="list-style-type: none"> ▪ งานวิจัยเกี่ยวกับการแปรรูปข้าวในรูปแบบต่างๆ ▪ การแปรรูปเป็นแป้งหรือขนม ของกล้วย เผือก มัน กลอย ฯลฯ
ปศุสัตว์	<ul style="list-style-type: none"> ▪ พัฒนาการผลิตพืชอาหาร สัตว์อินทรีย์ ▪ ปศุสัตว์อินทรีย์
ประมง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การเพาะพันธุ์ปลา
ความหลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ปริมาณ ขนาดของตัวแปรในการสร้างระบบคลังชีวิต ▪ ความหลากหลายของพื้นที่ กับ ความมั่นคงของชีวิต ▪ การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ
พันธุ์และการขยายพันธุ์	<ul style="list-style-type: none"> ▪ การจัดการเมล็ดพันธุ์ ▪ การจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าว ▪ การขยายพันธุ์ ไม้ผล
อื่นๆ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ขบวนการในการส่งเสริมการเพาะปลูกที่เหมาะสม ▪ วิจัยผลิตภัณฑ์ การหยุดใช้สารเคมี ▪ อุปกรณ์ทุนแรงในการโยนและจัดเก็บลูกมะพร้าว สำหรับรถบรรทุก 10 ล้อ ▪ ถ่านไม้ ต่างไม้ กับ การจัดการพลังงาน ▪ การสกัดน้ำมันบริสุทธิ์ ▪ คุณสมบัติของน้ำมันรำข้าว น้ำมันพืชท้องถิ่น เช่น มะรุม พริก และ ฟักทอง ฯลฯ ▪ ปุยพืชสด ▪ รายงานเกษตรอินทรีย์ต่างประเทศ ฉบับแปล ▪ ผลกระทบจากสภาวะโลกร้อนในเชิงเกษตรกรรม ▪ การพัฒนาระบบเกษตรผสมผสานภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ▪ การจัดการฟาร์มเพื่อความมั่นคง ยั่งยืน

3.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็น

นอกจากการสำรวจด้วยแบบสอบถามแล้ว สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติยังได้สนับสนุนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ ที่เป็นสมาชิกของสมาคมการค้าเกษตรอินทรีย์ เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2551 ซึ่งมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 94 คน (แบ่งเป็นภาคธุรกิจเอกชน 41 คน สถาบันวิชาการ 21 คน และจากหน่วยงานราชการ 32 คน) ที่ประชุมได้เปิดเวทีในการระดมความเห็นจากผู้เข้าร่วม เกี่ยวกับกรอบและทิศทางการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นสนับสนุนการสร้างกลไกในการประสานงานการวิจัย-นวัตกรรม รวมทั้งกลไกกลางในการสนับสนุนผู้ประกอบการให้สามารถเข้าถึงงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ได้สะดวกมากขึ้น

โดยกลไกการประสานงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์นี้จะต้องมีกระบวนการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ผลิตและผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ไทย ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบทิศทาง (theme) วาระ (agenda) และความสำคัญเร่งด่วน (priority) ของงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ และหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการสนับสนุนงานวิจัย-นวัตกรรมต้องจัดสรรงบประมาณผูกพันอย่างเพียงพอในการสนับสนุนงานวิจัย-นวัตกรรมภายใต้กรอบดังกล่าว ซึ่งการพิจารณาอนุมัติข้อเสนอโครงการวิจัย-นวัตกรรมของหน่วยงานสนับสนุน จะต้องพิจารณาว่า ข้อเสนอ

โครงการดังกล่าวได้รับความเห็นชอบ (endorsement) จากเครือข่ายหน่วยงานผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ หรือไม่ นอกจากนี้ งานวิจัย-นวัตกรรมต่างๆ ควรจะเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ผลิต-ผู้ประกอบการด้วย โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของผู้ผลิต-ผู้ประกอบการในความก้าวหน้าและการสรุป ประเมินผลโครงการ

อีกทางเลือกหนึ่ง คือ หน่วยงานสนับสนุนการวิจัยร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับกรอบทิศทาง วาระ และความสำคัญเร่งด่วนของงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ของประเทศ และนำข้อสรุปจากการระดมความคิดเห็นนี้เป็นกรอบในการ พิจารณานับสนุนโครงการวิจัย-นวัตกรรมของตนเอง

ส่วนกลไกกลางในการสนับสนุนผู้ประกอบการให้สามารถเข้าถึงงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ได้ก็เป็นอีกข้อเสนอหนึ่งของผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยกลไกดังกล่าวมีลักษณะ ของศูนย์ที่ให้บริการข้อมูล อาจผ่านทางเว็บไซต์ หรือการให้บริการคำปรึกษา เกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้ การทำงานวิจัย-นวัตกรรม ทั้งแหล่งความรู้จากภายในและต่างประเทศ รวมทั้งการติดตาม รวบรวม และสังเคราะห์ความรู้เหล่านั้นออกมาเป็นชุดความรู้ เพื่อให้สะดวกต่อการใช้งานของผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ ตลอดจนถึงการให้บริการถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้นให้กับผู้ผลิต-ผู้ประกอบการด้วย ซึ่งกลไกกลางนี้อาจมีบทบาทในการประสานงานเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ กำหนดกรอบทิศทาง วาระ และความสำคัญเร่งด่วนของงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ดังที่ได้กล่าว ไปแล้วข้างต้นด้วย

ในส่วนของกรอบเนื้อหาการวิจัย-นวัตกรรมนั้น ที่ประชุมได้ให้ความสำคัญใน 3 เรื่องหลัก คือ

- (ก) การวิจัยในเชิงการพัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานคุณภาพ (quality supply chain) ที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง แทนการวิจัย-นวัตกรรมเป็นเรื่องๆ
- (ข) การทำการวิจัย-นวัตกรรมในลักษณะที่เป็นคลัสเตอร์ โดยอาจใช้คลัสเตอร์ทางเทคโนโลยี หรือคลัสเตอร์ทางธุรกิจ โดยเลือกคลัสเตอร์ที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์
- (ค) การพัฒนาองค์ความรู้แบบเชิงรุก ที่มีการมอง/วิเคราะห์แนวโน้มสภาพการณ์อนาคต เพื่อช่วยให้ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการสามารถเตรียมการปรับตัว เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อมต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พลังงาน เป็นต้น

ประเด็นสำคัญอื่นๆ ที่มีผู้เสนอในการประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ คือ

- ศูนย์ข้อมูลและประสานงาน เพื่อจัดคู่มือการวิจัย-นวัตกรรมให้กับผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ
- การจัดเวทีพบปะระหว่างนักวิจัย-นวัตกรรมกับผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ

- การศึกษาการดำเนินงานของหน่วยงานสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรมเพิ่มเติม ให้ละเอียดมากขึ้น
- การสรุปสังเคราะห์เนื้อหางานวิจัย-นวัตกรรมเป็นชุดความรู้แต่ละเรื่อง
- การรวบรวมประเด็นปัญหาของผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ แล้วส่งต่อให้กับหน่วยงานสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรม เพื่อผลักดันให้มีการวิจัย-นวัตกรรมในเรื่องนั้นๆ
- การจัดทำระบบคุ้มครองงบประมาณการวิจัย-นวัตกรรม โดยหน่วยงานสนับสนุน แล้วแจกจ่ายให้กับผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการได้มีส่วนในการกำหนดการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ได้อย่างจริงจัง

ในภาคผนวก 4. ได้สรุปข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่างๆ ที่ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้กรุณาให้เห็นเพิ่มเติมในแบบประเมินผล

4. การจัดการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในต่างประเทศ

ในต่างประเทศ มีการจัดการวิจัย-นวัตกรรมที่น่าสนใจหลายประเทศ แต่เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลา จึงขอสรุปการจัดการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในต่างประเทศ เพื่อเป็นตัวอย่าง 3 ประเทศ คือ เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก และออสเตรเลีย

4.1 เนเธอร์แลนด์

ในประเทศเนเธอร์แลนด์ รัฐบาล โดยกระทรวงเกษตร ธรรมชาติ และคุณภาพอาหาร เป็นผู้ให้เงินสนับสนุนงานวิจัยส่วนใหญ่ของประเทศ แต่การตัดสินใจในการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยจะขึ้นอยู่กับคณะกรรมการคลัสเตอร์ (cluster board) ซึ่งมีคณะกรรมการดังกล่าวหลายชุด และมีชุดหนึ่งที่ได้รับผิดชอบเฉพาะเรื่องเกษตรอินทรีย์โดยตรง คณะกรรมการคลัสเตอร์เกษตรอินทรีย์จะปรึกษาร่วมกับเครือข่าย Knowledge Network Organic Sector (KNOS) ซึ่งมีการจัดองค์กรของตัวเองเรียกว่า Bioconnect เครือข่าย KNOS นี้จะมีตัวแทนจากประชาคมเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) ในวงการเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายจะทำหน้าที่กำหนดวาระของงานวิจัย (research agenda) ความเร่งด่วน และการกระจายงบประมาณ และจัดทำข้อเสนอแนะให้กับกระทรวงปีละครั้ง และคณะกรรมการคลัสเตอร์เกษตรอินทรีย์ก็จะเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจท้ายสุด (แต่โดยปกติทั่วไป คณะกรรมการคลัสเตอร์เกษตรอินทรีย์ก็จะมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกับข้อเสนอแนะของเครือข่าย Bioconnect

ข้อเสนอแนะของ Bioconnect ได้มาจาก 2 ทาง คือ หนึ่ง จากความเห็นและข้อเสนอของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในวงการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งถือว่าเป็นอุปสงค์ขององค์ความรู้ (knowledge demand) และ สอง จากการติดตามประเมินผลงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งถือว่าเป็นอุปทานขององค์ความรู้ (knowledge supply)

การระดมความเห็นและข้อเสนอของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะดำเนินการในลักษณะตามหัวข้อ ซึ่งแต่ละหัวข้อจะมี ผู้จัดการองค์ความรู้ (knowledge manager) เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ซึ่งจะรวบรวมประเด็นปัญหา คัดเลือก และจัดลำดับความสำคัญ ก่อนที่จะส่งต่อให้คณะกรรมการที่ปรึกษาในการจัดการองค์ความรู้ (Advisory Committee Knowledge) ซึ่งจะทำหน้าที่รวบรวมเนื้อหางานวิจัยทั้งหมด และสรุปเป็นข้อเสนอแนะ ส่งให้กับกระทรวงฯ

การทำงานของ Bioconnect นี้ จะได้รับเงินสนับสนุนจากกระทรวง เพราะถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางการวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ของประเทศ

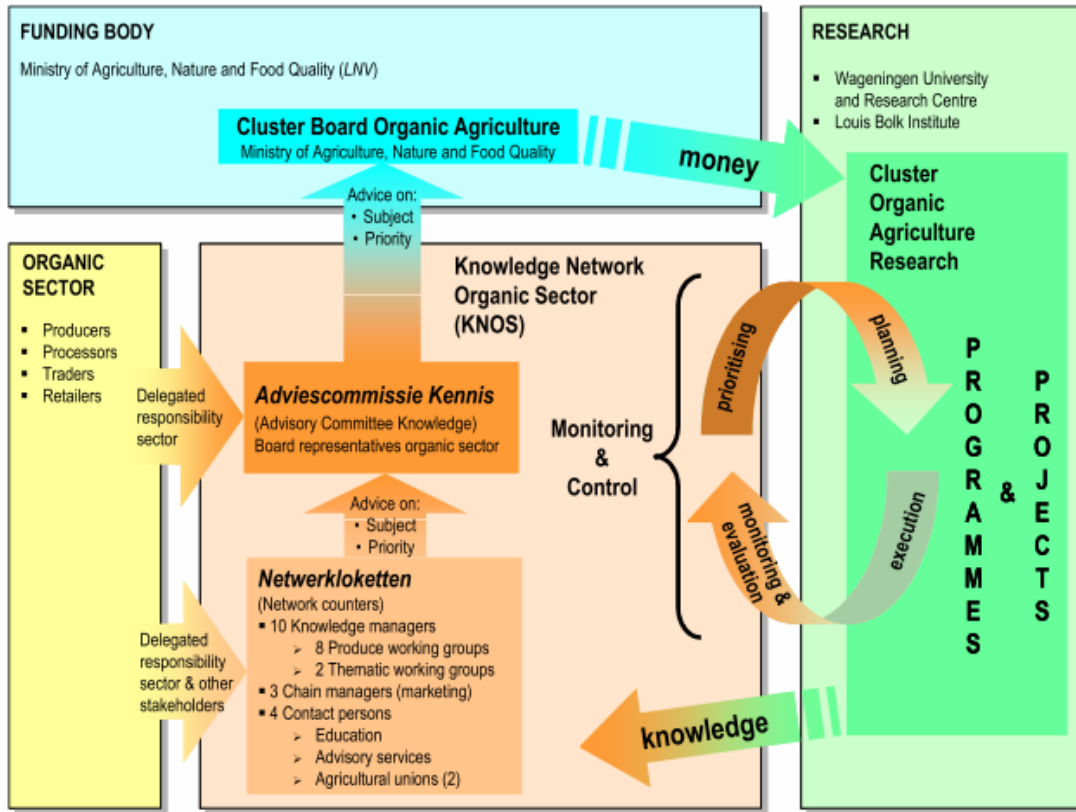
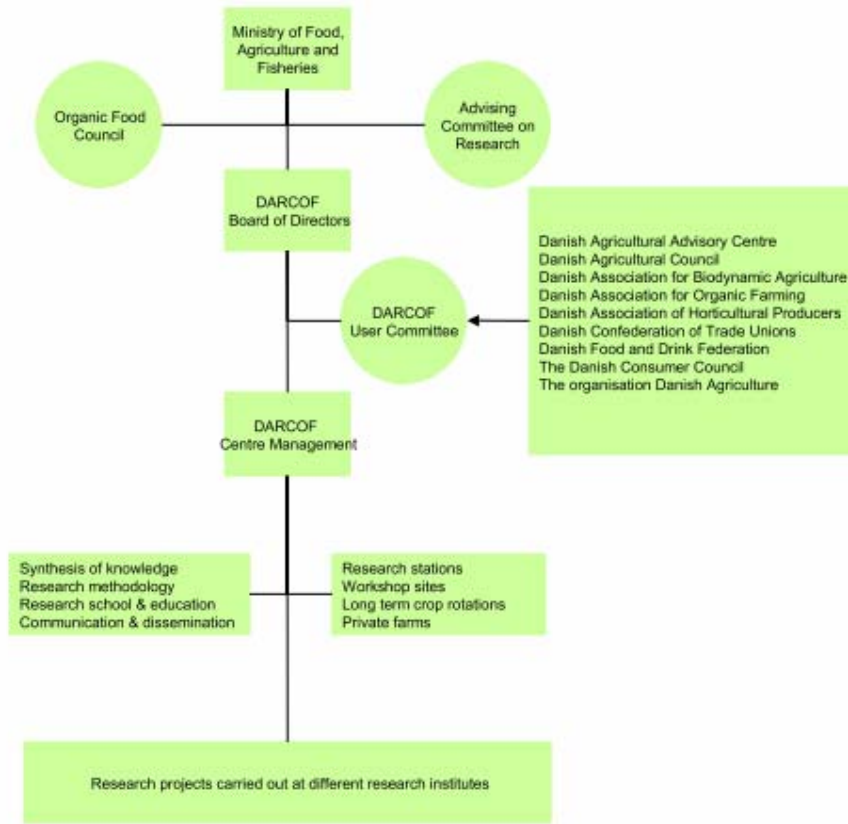

Figure 1. Schematic impression of the demand driven organization of publicly funded specific organic research in the Netherlands.

4.2 เดนมาร์ค

งานวิจัยเกี่ยวกับการผลิตและอาหารเกษตรอินทรีย์ในเดนมาร์คจะได้รับทุนสนับสนุนจากกระทรวงอาหาร เกษตร และประมง โดยผ่านทางกรมธุรกิจการเกษตร (Directorate for Agribusiness) การประสานงานเกี่ยวกับการวิจัยเรื่องเกษตรอินทรีย์ในเดนมาร์คจะดำเนินการโดยศูนย์วิจัยเพื่ออาหารและการเกษตรอินทรีย์ (Danish Research Centre for Organic Food and Farming – DARCOF)

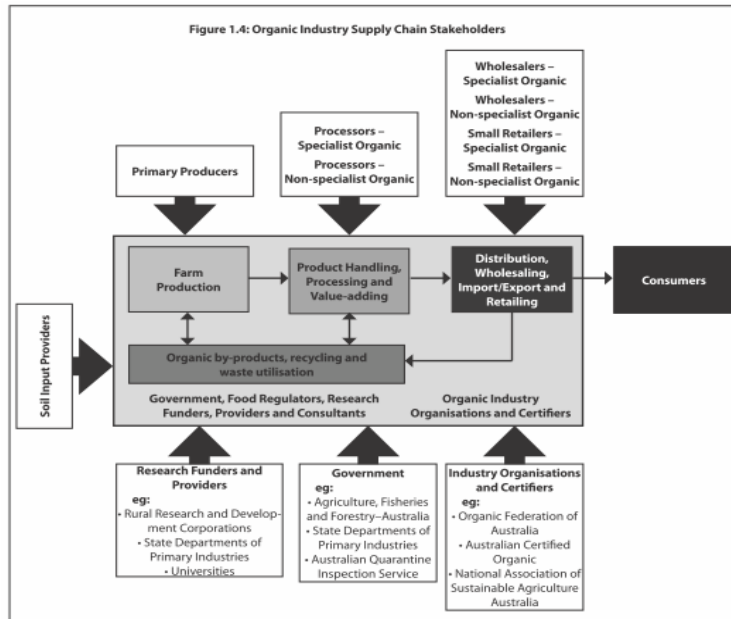
ศูนย์ DARCOF ดำเนินงานโดยกรรมการ (board of directors) ที่เป็นตัวแทนของสถาบันวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงฯ ศูนย์ฯ นี้มีหน้าที่ในการทำงานวิจัยตามกรอบและแนวทางที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด ในส่วนของประชาคมเกษตรอินทรีย์สามารถเข้าไปมีส่วนในการกำหนดแนวทางและลำดับความสำคัญของงานวิจัยเกษตรอินทรีย์ได้ โดยผ่านทางคณะกรรมการผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (User Committee) ซึ่งมีตัวแทนจากหน่วยงานเกษตรอินทรีย์ต่างๆ เข้าร่วมเป็นกรรมการ นอกจากนี้ ประชาคมเกษตรอินทรีย์ยังสามารถมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ผ่านทางสภาอาหารเกษตรอินทรีย์ (Organic Food Council) ซึ่งทำหน้าที่เสมือนเป็นที่ปรึกษาให้กับรัฐมนตรีฯ ในเรื่องนโยบายเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของประเทศ

4.3 ออสเตรเลีย

จากเอกสาร “แผนการวิจัยและพัฒนาธุรกิจเกษตรอินทรีย์ ค.ศ. 2006 – 2011” (Organic Industry Research and Development Plan 2006 -2011) ได้อธิบายถึงกระบวนการในการจัดทำแผนการวิจัยและพัฒนาของออสเตรเลียว่า ได้เริ่มต้นจากการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการผลักดัน/ขัดขวางการเติบโตและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของออสเตรเลีย โดยการสำรวจและวิเคราะห์รายงานการศึกษาต่างๆ ตลอดจนองค์ความรู้ที่มีอยู่ ผลการวิเคราะห์นี้ได้พัฒนาต่อเป็นกรอบยุทธศาสตร์เบื้องต้น พร้อมทั้งกันกับการสำรวจและวิเคราะห์งานวิจัยและองค์ความรู้ ได้มีการประเมินผลกิจกรรมสนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาที่ผ่านมาของหน่วยงานด้วย เพื่อที่จะได้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของการสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาที่ผ่านมาขององค์กร

ผลจากการสำรวจ
วิเคราะห์งานวิจัยและองค์
ความรู้ ตลอดจนการ
ประเมินผลกิจกรรมสนับสนุน
การวิจัยและพัฒนา ได้จัด
กระบวนการปรึกษาหารือกับผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่
การผลิต (ดูรูปข้างล่าง เช่น
เกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการ
ปัจจัยการผลิต ผู้แปรรูป
ผู้ประกอบการค้าส่ง
ผู้ประกอบการค้าปลีก
ผู้บริโภค) โดยมีทั้งการ
สัมภาษณ์ และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งทำให้ได้กรอบยุทธศาสตร์ 2 เรื่อง คือ ศูนย์สนับสนุน
เกษตรอินทรีย์ (Australian Organic Hub) และ โปรแกรมสนับสนุนการวิจัยสำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์
(Organic Industry Research Program)

ในแผนฯ ดังกล่าว ยังได้กำหนดสัดส่วนของงบประมาณในแต่ละกิจกรรมของทั้ง 2 ยุทธศาสตร์
คือ 40% ของงบประมาณสำหรับศูนย์สนับสนุนเกษตรอินทรีย์ และ 60% สำหรับโปรแกรมสนับสนุน
การวิจัยสำหรับธุรกิจเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเหตุผลสำคัญในการทำศูนย์สนับสนุนเกษตรอินทรีย์ ก็เพื่อให้ทำ
หน้าที่เป็นหน่วยงานที่สรุปสังเคราะห์ และจัดทํางานความรู้จากงานวิจัย (ทั้งจากงานวิจัยเกษตรทั่วไป
และงานวิจัยเฉพาะทางของเกษตรอินทรีย์) เพื่อเผยแพร่ให้กับเกษตรกร ในลักษณะที่เหมาะสมกับ
เกษตรกร

Australian Organic Hub (40%)	Organic Industry Research Program (60%)
15% <ul style="list-style-type: none"> Knowledge mapping & knowledge gap Extension package 	30% <ul style="list-style-type: none"> Focus research into grain, dairy, horticulture and meat
20% <ul style="list-style-type: none"> User-friendly knowledge transfer Knowledge gap 	12% <ul style="list-style-type: none"> Incorporate organic into conventional agric research
5% <ul style="list-style-type: none"> communication 	12% <ul style="list-style-type: none"> Adapt conventional research into organic farms
	6% <ul style="list-style-type: none"> Indicators for agro-ecological assessment of organic farming

5. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แม้ว่า ปัจจุบัน รัฐบาลจะได้ริเริ่มจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติขึ้น ตลอดจนผลักดันให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551 – 54 ขึ้น ตลอดจนแผนปฏิบัติการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 – 2554 แต่ทว่าแผนต่างๆ เหล่านี้ก็เป็นเพียงแผนของหน่วยงานราชการ ไม่ได้เป็นแผนของประชาสังคมเกษตรอินทรีย์ เพราะไม่ได้มีกระบวนการระดมความคิดเห็นจากประชาสังคมเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ในแผนยุทธศาสตร์ได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ในการการเสริมสร้างและจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรม เป็นยุทธศาสตร์หลักหนึ่งในสี่ อีกทั้งในแผนปฏิบัติการฯ ในปี พ.ศ. 2551 นี้ ได้จัดงบประมาณกว่า 455 ล้านบาท (46% ของงบประมาณทั้งหมด) สำหรับกิจกรรมในยุทธศาสตร์นี้ แต่อย่างไรก็ดี งบประมาณที่โครงสร้างและกระบวนการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยยังไม่ได้รับการปรับเปลี่ยน คงจะเป็นการยากที่จะผลักดันหรือสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรมให้เป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างและแนวทางการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ควรจะต้องประกอบด้วย การดำเนินการใน 2 ด้านสำคัญ คือ

5.1 การสร้างเครือข่ายพื้นฐาน

ในช่วงระยะแรก มีความจำเป็นเร่งด่วนในการสร้างเครือข่ายพื้นฐาน 2 เครือข่าย เพื่อให้ทำหน้าที่ในการผลักดันการปรับเปลี่ยนแนวทางการวิจัย-นวัตกรรม โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมของประเทศ ซึ่งเครือข่ายพื้นฐาน 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายนักวิจัย-นวัตกรรม และเครือข่ายการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

(1) การพัฒนาเครือข่ายนักวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย

การสร้างเครือข่ายนักวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญมากที่สุด เพราะเป็นเครือข่ายนักวิจัย-นวัตกรรมจะเป็นแกนกลางสำคัญในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนแนวทางการงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การเริ่มต้นในการพัฒนาเครือข่ายไม่ควรรีบเร่งดำเนินการ เช่น การประกาศจัดตั้งเครือข่ายฯ โดยทันที เพราะผิดธรรมชาติของการเป็นเครือข่าย แนวทางที่ควรดำเนินการคือ เริ่มจากการสนับสนุนให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเบื้องต้นอย่างต่อเนื่องก่อน ซึ่งจะนำไปสู่การประสานงานและความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการที่ค่อยๆ พัฒนาความพร้อมขึ้นเป็นเครือข่ายอย่างเป็นทางการ (หรืออาจเป็นสถาบันที่มีความเข้มแข็ง) ในอนาคต

(2) การพัฒนาเครือข่ายปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ผลิต-ผู้ประกอบการและผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ จะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวทางการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยได้ การพัฒนาเครือข่ายนี้อาจดำเนินการง่าย ๆ โดยการสนับสนุนให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในภาพรวมของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดกรอบวาระงานวิจัย-นวัตกรรมเร่งด่วน ซึ่งจะช่วยให้เครือข่ายนักวิจัย-นวัตกรรมสามารถรับทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้ประกอบการและผู้ใช้ประโยชน์

5.2 การปรับปรุงโครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมของประเทศ

การปรับโครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมของประเทศ จะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งระบบ ตั้งแต่หน่วยงานสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรม นักวิจัย-นวัตกรรม และผู้ใช้ประโยชน์ โดยการเปิดเวทีระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ อย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีการจัดสรรงบประมาณผู้คนที่เพียงพอ เพื่อสนับสนุนงานวิจัย-นวัตกรรมตามความคิดเห็นของผู้ผลิต-ผู้ประกอบการและผู้ใช้ประโยชน์ที่ได้มีการระดมความเห็น ไม่ใช่ตามความสนใจของหน่วยงานสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรม หรือของนักวิจัย-นวัตกรรมแต่เพียงอย่างเดียว

จากผลการศึกษาเบื้องต้น แนวทางหนึ่งที่น่านำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมของประเทศประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญดังนี้

(3) การจัดทำฐานข้อมูลงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย (Thai Organic Research and Innovation Achieve)

เพื่อช่วยให้ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ ที่ต้องการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก รวมทั้งช่วยให้นักวิจัย-นวัตกรรมสามารถค้นหางานวิจัยเก่า เพื่อจะได้ไม่ทำงานวิจัยซ้ำซ้อนอีก การจัดทำระบบฐานข้อมูลงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย (Thai Organic Research and Innovation Achieve) น่าจะเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ ซึ่งสามารถใช้ฐานข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้นำไปดำเนินการต่อได้

(4) การสังเคราะห์องค์ความรู้และการวิเคราะห์ช่องว่างขององค์ความรู้ (knowledge gap)

จากฐานข้อมูลงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ที่รวบรวมได้ ควรมีการสังเคราะห์ความรู้ดังกล่าวขึ้นเป็นชุดความรู้ในแต่ละเรื่อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย-นวัตกรรมสามารถนำชุดความรู้ดังกล่าวไปใช้ได้โดยสะดวก

นอกจากนี้ การสังเคราะห์องค์ความรู้ก็จะช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์หาช่องว่างขององค์ความรู้ที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งช่องว่างเหล่านี้อาจได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวข้อการวิจัย-นวัตกรรมในอนาคตต่อไป

(5) กำหนดทิศทาง วาระ และความสำคัญเร่งด่วนของงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย

แม้ว่าจะได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551 – 54 และแผนปฏิบัติการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 – 2554 ขึ้นมาแล้ว และมีการกำหนดกรอบแนวทางการเสริมสร้างและจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมอยู่ด้วย แต่กรอบแนวทางดังกล่าวเป็นกรอบในลักษณะกว้างๆ ที่ไม่ได้มีการกำหนดทิศทาง วาระ และความสำคัญเร่งด่วนของงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย ซึ่งทำให้กิจกรรมและโครงการเกี่ยวกับการวิจัย-นวัตกรรม และการจัดการความรู้ที่ไร้ทิศทาง ไม่มีการประสานงาน และไม่ได้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้

ในการกำหนดทิศทาง วาระ และความสำคัญเร่งด่วนของงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย นั้นควรจะต้องพิจารณาทั้งประเด็นที่เป็นปัญหา/โจทย์ของผู้ใช้ (โดยเฉพาะผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ) ซึ่งมักจะเป็นประเด็นปัญหาเฉพาะหน้าระยะสั้น แต่ในขณะเดียวกัน ควรจะต้องมีงานวิจัย-นวัตกรรมในเชิงรุก ที่นำปัญหา/โจทย์ที่จะเป็นแนวโน้มของอนาคตมาศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับประเทศไทย โดยอาจต้องมีการกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสมของประเด็นปัญหาเฉพาะหน้าและประเด็นการปรับตัวเพื่อรับมือกับอนาคต เช่น มีสัดส่วน 70% : 30% เป็นต้น

(6) ประสานหน่วยงานสนับสนุน เพื่อสร้างความมุ่งมั่นทางนโยบาย (policy commitment)

ถ้าหน่วยงานสนับสนุนไม่ได้มีความมุ่งมั่นทางนโยบายกับโครงสร้างการวิจัย-นวัตกรรมใหม่แล้ว ก็จะไม่เกิดการจัดสรรงบประมาณผูกพันที่เพียงพอ เพื่อสนับสนุนงานวิจัย-นวัตกรรม ดังนั้น จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะต้องสร้างความเข้าใจและการสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานสนับสนุน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้งระบบและตลอดห่วงโซ่การจัดการผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่หน่วยงานสนับสนุนการวิจัย-นวัตกรรม นักวิจัย-นวัตกรรม และผู้ใช้ประโยชน์ ซึ่งจะทำให้เกิดหลักประกันของความสำเร็จได้

(7) พัฒนากลไกในประสานงานและถ่ายโอนองค์ความรู้และเทคโนโลยี

แม้ว่าจะได้มีการพยายามในการผลักดันให้นักวิจัย-นวัตกรรมไทยให้ปรับเปลี่ยนและขยายบทบาทในการทำหน้าที่ส่งเสริมและถ่ายโอนองค์ความรู้และเทคโนโลยีให้กับผู้ผลิต-ผู้ประกอบการ แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการรับถ่ายทอดความรู้จากนักวิจัย-นวัตกรรมโดยตรงนั้นส่วนใหญ่ต้องเป็นผู้ผลิต-ผู้ประกอบการรายใหญ่ ในขณะที่ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก (ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของประเทศไทย) จะไม่มีความสามารถดังกล่าว อีกทั้ง ผู้ผลิต-ผู้ประกอบการรายใหญ่มักจะต้องการองค์ความรู้เฉพาะทาง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนักวิจัย-นวัตกรรม ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ในขณะที่ผู้ผลิต-

ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กต้องการองค์ความรู้แบบสหวิชา-องค์รวมมากกว่า ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการที่จะต้องมีกลไกที่ช่วยทำหน้าที่ในการประสานงานและถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีเป็นการเฉพาะ

กลไกประสานงานฯ ดังกล่าวนี้อาจจะเป็นหน่วยงานเอกชน หรือหน่วยงานอิสระ ที่มีความยืดหยุ่นในการทำงาน และไม่จำเป็นต้องมีเพียงหน่วยงานเดียว แต่อาจมีหลายหน่วยงาน ที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ (แต่ก็ไม่ควรมีจำนวนมากเกินไป เพราะจะไม่สามารถควบคุมคุณภาพในการทำงานได้) ที่มีกรอบการทำงานเฉพาะทางในเรื่องเกษตรอินทรีย์ เพราะจะได้เกิดความน่าเชื่อถือในการทำงาน และเกิดการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะทางขึ้น

6. เอกสารอ้างอิง

นตพร จันทร์วารสุทธิ์ (2549), “ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบนวัตกรรมแห่งชาติ” ใน ปรีดา ยังสุขสถาพร (บก.), 1⁵ พลวัตนวัตกรรม, สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.

ปรีดา ยังสุขสถาพร (2549), “การจัดการนวัตกรรม: ความเป็นมาและความท้าทาย” ใน ปรีดา ยังสุขสถาพร (บก.), 1⁵ พลวัตนวัตกรรม, สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.

ภารกิจนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย (2551), “การสำรวจค่าใช้จ่ายและบุคลากรทางการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทย ประจำปี 2550”, วารสารสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีที่ 40 เล่มที่ 1, มกราคม – มิถุนายน 2551.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์, ชญาพิมพ์ อูสาโห, สุริยา วีรวงศ์ (2551), “โครงการประเมินผลการจัดการนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยในประเทศไทย (2545-2548)”, วารสารสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีที่ 40 เล่มที่ 1, มกราคม – มิถุนายน 2551.

RIRDC (2006), Organic Industry Research and Development Plan 2006 -2011, Rural Industries Research and Development Corporation, Australian Government, ACT.

SQW and ADAS (2004), An Evaluation of Organic Farming System Research Needs for Scotland: A Final Report to Scottish Executive, Environment and Rural Affairs Department, Environment and Rural Affairs Department,

Lange, Stefan; Williges, Ute; Saxena, Shilpi and Willer, Helga (2006), European Research in Organic Food and Farming: Reports on organization and conduction of research programmes in 11 European countries, Federal Agency for Agriculture and Food (BLE), Bonn, Germany.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1 แบบฟอร์มสำรวจงานวิจัยและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์จากหน่วยงานวิจัย

การสำรวจงานวิจัยและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

คำอธิบายเกี่ยวกับแบบสอบถาม

ขอบเขต

งานวิจัยและรายงาน (ที่มีการจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะของเอกสาร รายงาน หนังสือ) เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ไทย และเกษตรยั่งยืน (รวมวนเกษตร เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรธรรมชาติ และเกษตรพึ่งตนเอง-เศรษฐกิจพอเพียง) ที่ทำการศึกษาโดยนักวิจัยไทยและต่างชาติ ที่ดำเนินการเสร็จในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

วิธีการตอบแบบสอบถาม

- กรุณาหากกะบาท ในกรณีตอบสอบถามในเอกสาร หรือใช้การ highlight ด้วยสี ในกรณีกรอกแบบสอบถามใน soft copy
- เลือกตัวเลือกทีละข้อเพียงข้อเดียว ยกเว้นในกรณีที่ระบุว่าสามารถเลือกได้มากกว่า 1 ข้อ
- กรุณาใช้แบบสอบถาม 1 ชุด (2 หน้า) ต่องานวิจัย 1 เรื่อง
- ถ้าเป็นไปได้ จะขอบทคัดย่อ หรือ รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร ของรายงานวิจัยดังกล่าวได้ โดยถ้าเป็นเอกสาร กรุณาส่งกลับทางจดหมาย ในกรณีที่เป็นไฟล์คอมพิวเตอร์ (soft copy) กรุณาส่งให้ทาง email

ที่ติดต่อและการส่งแบบสอบถามกลับ

กรีนเนท

6 ซ.พัฒนานิเวศน์ 7 ถนนสุทธิสาร แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310

โทรศัพท์: 02 277 9380 – 1

โทรสาร: 02 277 9654

Email: vitoon@greenet.or.th

โทรศัพท์มือถือ 081 682 2653 (วิฑูรย์ ปัญญากุล)

กรุณาแจ้งที่ติดต่อกลับทาง email ถ้าท่านต้องการได้รับเอกสารรายงานฉบับนี้ เมื่อได้ดำเนินการแล้วเสร็จ

การสำรวจงานวิจัยและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

1. ชื่อเอกสาร งานวิจัย	
2. ปีที่พิมพ์	
3. ชื่อนักวิจัย	
4. หน่วยงาน รับผิดชอบ งานวิจัย	☐ มหาวิทยาลัย (นักศึกษาปริญญาโท-เอก และนักวิชาการ) ☐ กระทรวงและหน่วยงานราชการ ☐ องค์กรพัฒนาเอกชน ☐ หน่วยงานในต่างประเทศ ☐ อื่นๆ ระบุ .....
5. ลักษณะของ งานวิจัย	☐ วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโท-เอก ☐ งานวิจัยของนักวิชาการ ☐ รายงานการศึกษา (มีหน่วยงานอื่นว่าจ้าง/มอบหมายให้ทำ) ☐ งานศึกษาของผู้ประกอบการ (งานวิจัยภายใน) ☐ อื่นๆ ระบุ .....
6. เนื้อหาหลัก (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ ข้าวเกษตรอินทรีย์ <ul style="list-style-type: none"> ☐ บัญชีและการจัดการดินในการปลูกข้าวเกษตรอินทรีย์ ☐ การจัดการโรคและแมลงในนาข้าวเกษตรอินทรีย์ ☐ เทคโนโลยีและการจัดการผลิตรอบระบบนาข้าวเกษตรอินทรีย์ ☐ การจัดการหลักการเก็บเกี่ยวข้าวเกษตรอินทรีย์ ☐ การแปรรูป (สีข้าว) เกษตรอินทรีย์ ☐ การแปรรูป เพิ่มมูลค่าข้าวเกษตรอินทรีย์ ☐ ตลาดข้าวเกษตรอินทรีย์ ☐ อื่นๆ ระบุ ..... ☐ เทคโนโลยีการผลิตผักเกษตรอินทรีย์ ☐ เทคโนโลยีการผลิตผลไม้เกษตรอินทรีย์

การสำรวจงานวิจัยและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

	☐ เทคโนโลยีการผลิตปุ๋ยชีวภาพอินทรีย์ ☐ เทคโนโลยีการแปรรูปเกษตรอินทรีย์ ☐ การส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ ☐ การจัดการห่วงโซ่การผลิตเกษตรอินทรีย์ ☐ มาตรฐานและการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ ☐ ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศ ☐ ตลาดเกษตรอินทรีย์ในต่างประเทศ ☐ ภาพรวมเกษตรอินทรีย์ไทย ☐ อื่นๆ ระบุ .....
7. ระยะเวลาวิจัย	..... เดือน เริ่ม ..... เสร็จ .....
8. งบประมาณ	งบประมาณการวิจัยทั้งหมด ..... บาท
9. แหล่ง งบประมาณ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ☐ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ☐ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.) ☐ อื่นๆ ระบุ .....
10. งานวิจัยได้ ตีพิมพ์เผยแพร่	
11. แหล่งที่เก็บ งานวิจัย และ การเข้าถึง (เลือกได้ มากกว่า 1 ข้อ)	☐ ใช้เฉพาะภายในองค์กร (เอกสารปกปิด ความลับทางการค้า) ☐ เผยแพร่ทั่วไปใน internet ☐ เผยแพร่ใน internet เฉพาะสมาชิก (ต้องมีรหัสผ่าน) ☐ ห้องสมุดของสถาบัน ☐ พิมพ์เป็นหนังสือ-เอกสารเผยแพร่ ☐ อื่นๆ ระบุ .....

ขอความกรุณาส่งสำเนาบทความ (ถ่ายสำเนา หรือ ไฟล์เอกสาร)
ให้ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

การสำรวจการใช้ผลงานวิจัย
และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

<p>1. ผู้ใช้ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)</p>	<p>☐ ผู้ผลิต/กลุ่มผู้ผลิต ☐ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ☐ ผู้ประกอบการแปรรูป/บรรจุ ☐ ผู้ประกอบการค้า ในประเทศ ☐ ผู้ประกอบการค้า ส่งออก ☐ อื่นๆ ระบุ .....</p>
<p>2. ระยะเวลาที่ได้ ทำเกษตร อินทรีย์มาแล้ว</p>	<p>☐ เพิ่งเริ่ม ยังไม่ได้รับการรับรอง ☐ เริ่มดำเนินการแล้ว 1 – 2 ปี ☐ ดำเนินการแล้ว 3 – 5 ปี ☐ ดำเนินการแล้วมากกว่า 5 ปี</p>
<p>3. เอกสาร งานวิจัย- นวัตกรรมที่ใช้ เป็นประจำได้มา จากเอกสาร</p>	<p>1 .....</p> <p>2 .....</p> <p>3 .....</p> <p>4 .....</p> <p>5 .....</p>
<p>4. หน่วยงานที่ ให้บริการ วิชาการ-ความรู้ ที่เคยติดต่อ</p>	<p>1 .....</p> <p>2 .....</p> <p>3 .....</p> <p>4 .....</p> <p>5 .....</p>

การสำรวจการใช้ผลงานวิจัย
และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

5. งานวิจัย- นวัตกรรม ที่ ต้องการเพิ่มเติม	1 ..... 2 ..... 3 ..... 4 ..... 5 .....
6. ลักษณะของการ จะเข้าถึง งานวิจัย- นวัตกรรม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ เอกสารรายงาน ☐ หนังสือ ☐ แผ่นพับ-จุลสาร ☐ internet ☐ จัดสัมมนา-ฝึกอบรม ☐ อื่นๆ ระบุ .....
ความเห็นเพิ่มเติม อื่นๆ	

กรุณาส่งแบบสอบถามกลับที่

Email: vitoon@greenet.or.th หรือ Fax: 02 277 9654

ภายในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2551 ขอขอบคุณครับ

ภาคผนวก 2 รายชื่อหน่วยงานที่ได้ส่งแบบสอบถามงานวิจัยและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

1. มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร
3. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
4. GTZ
5. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
6. อีสระ
7. กรมการข้าว
8. มกอช.
9. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.)
10. คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
11. สถาบันอาหาร
12. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
13. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
14. สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา
15. ศูนย์วิจัยพืชสวน จันทบุรี
16. กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรยั่งยืน
17. กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์
18. สถาบันพัฒนาผู้บริหารการเกษตรและสหกรณ์
19. กรมประมง
20. สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงพาณิชย์
21. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
22. สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
23. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
24. คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
25. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
26. คณะทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
27. คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
28. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
29. คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
30. คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

31. ศูนย์วิจัยและพัฒนาพืชผักเขตร้อน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
32. สถาบันวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
33. ศูนย์อำนวยการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ กรมพัฒนาที่ดิน
34. กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์
35. กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์
36. สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
37. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
38. คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
39. ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร (ศวพก.) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคผนวก 3 รายชื่องานวิจัยและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย

ชื่องานวิจัย	ปี	ชื่อนักวิจัย
การเกษตรยั่งยืนและงานวิจัยระบบการทำฟาร์ม	2533	อารินต์ พัฒโนทัย
แนวทางการจัดการดินในระบบการเกษตรยั่งยืน	2535	ธวัชชัย ณ นคร
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม เกษตรยั่งยืน: กรณีศึกษาเทคนิคการปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลบางเหริ่ง อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา	2538	ธวัช ทองมณี
เกษตรกรรมทางเลือก: ความหมาย ความเป็นมา และเทคนิควิธี	2539	วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ (บก.)
บนแผ่นดินและชีวิตเดียวกัน: บทบาทหญิง-ชายในระบบเกษตรกรรมทางเลือก	2539	วิฑูรย์ ปัญญากุล และ ดริยดา ดริมรรคา
แนวทางการเข้าสู่การเกษตรยั่งยืนในระบบเกษตรนิเวศน์ที่ใช้ความหลากหลายของชีวภาพให้เป็นประโยชน์	2539	อภิพรรณ พุกภักดี
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำเกษตรยั่งยืน : กรณีศึกษาเกษตรกรตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จ.เพชรบุรี	2541	ริดาพร คำทอง
การจัดการส่งเสริมการผลิตและการบริโภคผักปลอดสารพิษ โดยองค์กร	2541	วีระ ตัณฑโกศัย
ความเป็นไปได้ของเกษตรกรรมทางเลือกในประเทศไทย การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์	2541	ศุภจิต มโนพิทักษ์และคณะ
ความรู้และเจตคติของอาจารย์สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลที่มีต่อการเกษตรยั่งยืน	2542	กชกร วิสุทธีวสุธาร
ศึกษาการส่งเสริมการตลาดผักปลอดสารพิษในประเทศไทย	2542	พรณกร ศรีมุกข์
การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต ข้าวอินทรีย์	2542	สุรัชย์ จงพิพัฒน์ชัย; ปรีศนา หาญวิริยะพันธุ์; บุญดิษฐ์ วรินทร์รักษ์; นพรัตน์ ม่วงประเสริฐ; ทวี คุปต์กาญจนากุล
อัตราเมล็ดพันธุ์ต่อการทำลายของโรคและแมลงศัตรูข้าวในการผลิตข้าวอินทรีย์	2542	อภิชาติ ลาวินทร์ประเสริฐและคณะ
เกษตรอินทรีย์และการใช้ปุ๋ย	2542	ออมทรัพย์ นพอมรบดี
การถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกผักปลอดสารพิษ	2543	ปริญญา วิไลรัตน์; ทักษิณ อาชาวม; สายันต์ ต้นพานิช; ประยูทธ กาวิละเวส; ชลธิชา นิवास ประกฤติ
การวิจัยและพัฒนาระบบตรวจประเมินการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ	2543	รุ่งนภา ก่อประดิษฐ์และคณะ
ศักยภาพเศรษฐกิจชนบทในระบบการเกษตรยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลสระสิมม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย	2543	สันชัย กุมาียดาพ
การพัฒนาเกษตรยั่งยืน: มิติใหม่และการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรแบบมีส่วนร่วม.	2543	สุวินัย รันดาเว
การพัฒนาเกษตรยั่งยืน: แนวทางและดัชนีชี้วัด.	2543	อรุณ อวนสกุล
Organic Agriculture and Rural Poverty Alleviation: Potential and best practices in Asia - National Study : Thailand	2544	Vitoon Panyakul
ระดับสารเคมีตกค้าง ในพืชผักจากการปลูกในระบบ เกษตรอินทรีย์	2544	ไพรวลัย บุษราคม
ผลของการจัดการทางเกษตรในระบบเกษตรยั่งยืนที่มีต่อสมบัติของดินและสิ่งมีชีวิตในดิน	2544	ชนิษฐา เจริญพานิช
การบริโภคอาหารของเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์กิ่งอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่	2544	ทิตินันท์ จิรานุกรม
การเปรียบเทียบปริมาณธาตุสังกะสีในผักที่ปลูกแบบเกษตรอินทรีย์และแบบเกษตรเคมี	2544	ปรารภนา เอนกปัญญากุล
ความต้องการความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบล ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย	2544	วงศ์ ไตรพิทักษ์
ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืนภาคใต้	2544	วรรณา ประยุกต์วงศ์
การใช้ประโยชน์วัสดุเหลือใช้ปาล์มน้ำมันเพื่อการเกษตรยั่งยืน	2544	ศิริพร ศรีสมบูรณ์

ชื่องานวิจัย	ปี	ชื่อนักวิจัย
การจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ในจังหวัด ยโสธร	2544	สาธิต อุดิตโต
กระบวนการเรียนรู้และบทเรียนจากโครงการเกษตรปลอดภัยจาก สารพิษในโครงการพัฒนาชนบทเชิงบูรณาการตามแนว พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมหาวิทยาลัยขอนแก่น	2544	สุนันต์ สิมารักษ์และคณะ
การใช้วัตถุดิบอาหารในการแปรรูปอาหารของเกษตรกรจาก ระบบเกษตรอินทรีย์	2544	สุทธิดา ปัญญาอินทร์
ภาวะโภชนาการของเกษตรกรที่เพาะปลูกระบบเกษตรอินทรีย์ใน กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่	2544	สุภา วิริยภาพ
A strategy for Green Net to Promote and Organic Farming Product In Bangkok, Thailand	2545	Jaree Kiatsuphimol
Three dimensions of fair trade: the analysis of financial social, and environmental objectives of fair trade in organic rice	2545	Nuntana Udomkit
การเปลี่ยนแปลงระบบเกษตรและความยั่งยืนของประเภทการผลิต ในชุมชนเกษตรที่สูง	2545	เบญจพรรณ เอกะสิงห์ และ ฉันทยา พรหมบุญมย์
ศึกษากระบวนการแปรรูปผลผลิตเกษตรจากระบบเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่	2545	ณัฐพล รงคปตวนิช
บทเรียนจากระบบไม้ผลต่างระดับที่มีกลางสาตเป็นพืชหลังบ้านสวน เชื้อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่: จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ เทคโนโลยีเกษตรยั่งยืน	2545	ทองมา มานะกุล
ระบบเกษตรเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูเห็ดธรรมชาติในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	2545	ประเสริฐ วุฒิคัมภีร์และคณะ
การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของการผลิตผักที่ใช้และไม่ใช้สารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืชในจังหวัดฉะเชิงเทรา ปีการผลิต 2542	2545	ปรีชา สิ้นขาวทอง
อนาคตภาพเกษตรยั่งยืนในประเทศไทย	2545	ปัญญา หนั่นเก็บ
การประเมินความยั่งยืนของระบบไร่นาสวนผสม บริเวณคาบสมุทร สทิงพระ จังหวัดสงขลา	2545	ปิยะนุช เจริญศรี
การฟื้นฟูวิถีการดำรงชีพของชุมชนป่าเกาะญอโดยระบบเกษตร ยั่งยืน	2545	พฤษัช ยิบมันตะสิริ และบุศรา ลีมนิรันดร์กุล
ผลของน้ำสกัดชีวภาพต่อการผลิตถั่วเหลืองอินทรีย์	2545	พัชรี ปัญญาภาค
ความเป็นสถาบันขององค์กรเกษตรกรผู้ผลิตผักสวนครัวเชิง พาณิชยตามแนวเกษตรอินทรีย์	2545	พิชิต นิตยสุทธ์
การศึกษาวิธีการผลิตเต้าเจี้ยวจากถั่วเหลืองที่ได้จากระบบเกษตร อินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่	2545	วัชรภรณ์ ศรีชู
ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำการเกษตรไปสู่เกษตร อินทรีย์: กรณีศึกษาตำบลบ้านป็น อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา	2545	วิญญู พันธุ์โต
ความรู้เบื้องต้นเกษตรอินทรีย์: แนวทางการเกษตรแบบองค์รวม เพื่อการอนุรักษ์	2545	วิฑูรย์ ปัญญากุล
ข้าวหอมมะลิอินทรีย์	2545	วิฑูรย์ ปัญญากุล
การผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรบ้านกุดหินและบ้านโดนแดงใต้ มุ่งสู่ระบบเกษตรยั่งยืน	2545	วิระพล เพชรอาวุธและคณะ
การศึกษาเศรษฐกิจการผลิต การตลาด พืชผักอินทรีย์	2545	สุดใจ จงวรกิจวัฒนา
การยอมรับในแนวทางการพัฒนาเกษตรยั่งยืน กรณีตัวแบบใน โรงเรียน-โรงเรียน ตำบลลุดลาด อำเภอเมือง จ.อุบลราชธานี	2546	ไพบุลย์ สวางชัย
การปรับปรุงพันธุ์และผลิตพันธุ์เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดหวาน ข้าวโพด ฝักอ่อน แดงขาว ถั่วฝักยาว และพริก เพื่อการผลิตผัก ระบบ เกษตรอินทรีย์	2546	กมล เลิศรัตน์ สุชีลา เตชะวงศ์ เสถียร สรวาภูมิ บุศรากุลและ ประวัตติ สุภา
การเปรียบเทียบปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำสกัดชีวภาพ และปุ๋ยน้ำ EM ในระบบการผลิตผักอินทรีย์	2546	จตุรงค์ พวงมณี กุหลาบ อุดสุข และสมเกียรติ สุวรรณศิริ
การเกษตรยั่งยืน หลักการ แนวทาง และตัวอย่างระบบฟาร์ม	2546	จรัญ จันทลักษณ์และผกาพรรณณ สกุลมัน
ศึกษาระยะเวลาการเก็บเกี่ยวข้าวอินทรีย์ที่มีผลต่อการแปรรูป ผลิตภัณฑ์	2546	ชไมพร เพ็งมาก
การวิจัยและพัฒนาวิธีการผลิตน้ำหมักชีวภาพเพื่อการปรับใช้ใน ระบบเกษตรอินทรีย์และผลกระทบต่อจุลินทรีย์ดิน	2546	ชวนพิศ อรุณรังสิกุล และคณะ

ชื่องานวิจัย	ปี	ชื่อนักวิจัย
การผลิตผักการค้าแบบต่อเนื่องภายใต้ระบบเกษตรอินทรีย์	2546	ชานนท์ ลากจิตฺต; สุชีลา เตชะวงศ์เสถียร; กมล เลิศรัตน์; สราวุฒิ บุศรากุล
การผลิตถั่วเหลืองอินทรีย์: รูปแบบการผลิตพืชเพื่อความยั่งยืน	2546	ฐิติญาณ์ ไกรสูงเนิน
โครงการวิจัยวิธีการตลาดท้องถิ่นและเศรษฐกิจชุมชนของผักเกษตรอินทรีย์	2546	นงนุช โรจนเลิศ; สุวิดา ธรรมมณีวงศ์; สุวิทย์ ชาวอุทัย
การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตพืชผักเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2546	นิวัฒน์ มาศวรรณา; กมล เลิศรัตน์
การจัดทำข้อมูลสารสนเทศระบบการผลิตพืชอินทรีย์ในเครือข่ายอินเตอร์เน็ต	2546	บพิตร ตั้งวงศ์กิจ; รุ่งนภา กอประดิษฐ์สกุล; วิชัย ไชษัตร์ตัน
เกษตรกรรมยั่งยืนนโยบายการเกษตรเพื่อสุขภาพ	2546	บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์
การศึกษาการพัฒนาการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพื่อการส่งออกของไทยในตลาดสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา	2546	บุญจิต ฐิตาภิวัฒน์กุลและคณะ
ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทำการเกษตรยั่งยืนบนที่สูงของชาวอาข่า	2546	พงษ์ท ชาญาดชาต
การจัดการดินและแร่ธาตุอาหารพืชเพื่อการผลิตผักในระบบเกษตรอินทรีย์	2546	พงษ์ศักดิ์ ยั่งยืน; เกษสุดา เดชกิมล; ดวงสมร ตลาพิทักษ์; สงัด ปัญญาพฤกษ์
ความต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่	2546	พรรณพิไล คงอดิศักดิ์
การใช้แนวทางเกษตรอินทรีย์ในการแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกร ศึกษากรณีจังหวัดสิงห์บุรี	2546	มยุรี สิริมงคล
ข้าวอินทรีย์	2546	มูลนิธิสายใยแผ่นดิน
การศึกษาความเป็นไปได้ โครงการปรับปรุงระบบการทำฟาร์มเกษตรกรรายย่อย ไทย-ลาว อย่างยั่งยืน	2546	ยุพา หาญบุญทรงและคณะ
การศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพจากการทำการเกษตรเคมีและเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ทบทวนวรรณกรรม	2546	วิเชียร เกิดสุข
รายงานการวิจัย โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดผัก สู่ระบบเกษตรอินทรีย์	2546	วิชัย ไชษัตร์ตัน
การศึกษาเบื้องต้นในระบบการจัดการแบบเกษตรอินทรีย์เพื่อการควบคุมโรคพืช	2546	วิชัย ก่อประดิษฐ์สกุล; ชัยณรงค์รัตน์กริชากุล
การตลาดเกษตรอินทรีย์	2546	วิฑูรย์ ปัญญากุล และ เจษณี สุขจิรัตติกาล
สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ไทยเกษตรอินทรีย์โลก	2546	วิฑูรย์ ปัญญากุล และ เจษณี สุขจิรัตติกาล
ทัศนคติต่อการทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ของชาวนาในอำเภอเมืองสุรินทร์	2546	สมศักดิ์ เจริญพันธ์
การศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของการผลิตผักระบบเกษตรอินทรีย์: การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของการผลิตผักโดยเทคโนโลยีชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับระบบเกษตรอินทรีย์ในการผลิตผักในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2546	สังคม เตชะวงศ์เสถียร; นิวัฒน์ มาศวรรณา
การสูญเสียประสิทธิภาพเชิงกำไรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์	2546	สิริธร ชัยกิจยิ่งเจริญ
การวิเคราะห์ต้นทุน - ผลตอบแทนในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษเพื่อการค้า	2546	สุเทพ นิมสาย
การทดสอบการผลิตผักต่อเนื่องด้วยระบบเกษตรอินทรีย์	2546	สุชีลา เตชะวงศ์เสถียร กมล เลิศรัตน์; ประวีติ สุภา; สราวุฒิ บุศรากุล
ความต้องการความรู้เกี่ยวกับผักปลอดภัยจากสารพิษของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร	2546	สุธี ตรีขจรศักดิ์
การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ การผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 แบบอินทรีย์และแบบใช้สารเคมีใน พื้นที่โครงการ "การผลิตข้าวอินทรีย์" เขตภาคเหนือตอนบนฤดูการผลิต 2543/44	2546	อโนทัย ไชยแสนหมวก
ขบวนการเกษตรกรรมยั่งยืนในสังคมไทย และการเมืองของงานเขียนเกษตรกรรมยั่งยืน	2546	อนุสรณ์ อุณโณ
ความต้องการฝึกอบรมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์	2546	อรทัย สมใส

ชื่องานวิจัย	ปี	ชื่อนักวิจัย
การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการควบคุมแมลงศัตรูพืชและมะเขือเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์	2546	อรพรรณ เกินอาษา; ดวงทิพย์ กั้นฐา; โกศล เจริญสม
สับปะรด ระบบเกษตรอินทรีย์	2547	เกดอร ทองเครือ
การปลูกผักระบบเกษตรอินทรีย์	2547	เกดอร ทองเครือ
การบริหารจัดการองค์กรรมนิเวศภูมิกายยาว (พะเยา): เกษตรกรรมยั่งยืนกับสถาบันทางสังคม/ชุมชนและการจัดการทรัพยากรสาธารณะ	2547	เกรียงไกร ปัญสุวรรณ
อุปสงค์น้ำส้มควันไม้ในฟาร์มเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดยโสธร	2547	เกียรติศักดิ์ สดะพรหม
ความต้องการและความพร้อมของเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์ในการเข้าสู่มาตรฐานการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดอินทรีย์ของประเทศไทย	2547	เชาว์ ศรีวิชัย
การสำรวจคุณภาพดินเพื่อการเกษตรที่ยั่งยืนบ้านทรายขาว	2547	เชาวลิต สถาพรนวงศ์
ยุทธศาสตร์ภาคประชาชนภาคตะวันออก	2547	เดชรัตน์ สุขกำเนิดและคณะ
การเจริญเติบโตและผลผลิตเมล็ดของถั่วเขียวที่ได้จากการปลูกโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี	2547	เสกสรรค์ พรหมสุวรรณ
นโยบายการพัฒนาบนที่สูงและภูมิปัญญาท้องถิ่น: ผลกระทบโครงการรัฐต่อแบบแผนการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนบนพื้นที่สูง	2547	ไพบุลย์ เสงสุวรรณ
การออกแบบระบบการผลิตผักปลอดสารพิษอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกษตรชานเมือง	2547	จตุรงค์ พวงมณีและคณะ
ประสิทธิผลการปลูกข้าวปลอดสารพิษกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำนาของชาวนา : กรณีศึกษาตำบลบ้านดอน อำเภออุทุมพร	2547	จิตราพร อุดมก้านตรง
องค์ความรู้การปรับปรุงดินที่เหมาะสมกับระบบเกษตรยั่งยืน (รูปแบบเกษตรอินทรีย์)	2547	จลวย อินทร์แป้นและ จงจิตร หงษ์บุญเรือง
การยอมรับเทคโนโลยีเกษตรอินทรีย์เพื่อการผลิตข้าวของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์	2547	ณรงค์ พลบูรณ์ศรี
การพัฒนาพันธุ์ไม้ผลในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	2547	ณรงค์ อ่วมรัมย์
โอกาสของอาหารเกษตรอินทรีย์ไทยในยุโรป: กรณีศึกษาของประเทศเยอรมัน	2547	ณัฐชา เพชรตากุล
การผลิตข้าวอินทรีย์: ระบบการเกษตรเพื่อความยั่งยืน	2547	ณัฐฉาน นุชนา
การศึกษาองค์ความรู้และรูปแบบเกษตรที่เหมาะสมและยั่งยืน ภูมินิเวศน่านและภูมิกายยาว	2547	ตรียา ตริมรรคา
การพัฒนาระบบสนับสนุนเกษตรกรทางเลือกที่เหมาะสม ภูมินิเวศขอนแก่นใต้-โคราชเหนือ	2547	ถนัด แสงทอง
กระบวนการเข้าสู่เกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกรภูมินิเวศขอนแก่นใต้ - โคราชเหนือ	2547	ธวัชชัย ไตรทิพย์
รูปแบบการจัดการองค์กรรมบ้านสู่การจัดการการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน ภูมินิเวศขอนแก่น-โคราชเหนือ	2547	ธวัชชัย ไตรทิพย์
แนวทางพัฒนานวัตกรรมเกษตรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาแบบยั่งยืน	2547	ธันวา จิตต์สงวนและคณะ
การเกษตรกรรมยั่งยืนพื้นที่ลุ่มน้ำพรม	2547	นเรศ อาก้าลัง
เกษตรกรรมยั่งยืน: กระบวนการ กระบวนการและตัวชี้วัด	2547	นันทิยา หุตานวัตรและ ณรงค์ หุตานวัตร
ลักษณะและศักยภาพของระบบเกษตรกรรมยั่งยืนในโครงการนำร่องฯ ภูมินิเวศเชียงใหม่-ลำพูน	2547	นิคม ไชยวรรณ
การพัฒนาต้นแบบฐานข้อมูลเกษตรกรรมยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม	2547	บัญชา สมบูรณ์สุข, บรรเทา จันทร์พุ่ม, ไพโรจน์ อ่อนเรือง และ ดวงฤดี ชมเชย
การเปรียบเทียบผลผลิตและคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ ถั่วเหลืองที่ผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์และระบบเกษตรเคมีและผลต่อการผลิตถั่วเหลืองงอก	2547	บุญช่วย พลายแก้ว
การขยายผลการใช้น้ำสกัดชีวภาพในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยภาคตะวันออก กรณีศึกษา: จังหวัดสระแก้ว	2547	ประสงค์ วงศ์ชนะภัย อุดม วงศ์ชนะภัย และ พูลสวัสดิ์ อาจละกะ
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกษตรกรกรรมยั่งยืนของเกษตรกรรายย่อย ภูมินิเวศน่านจะเข้เทรา	2547	พีรชัย กุลชัยและปัญญา หมั่นเก็บ

ชื่องานวิจัย	ปี	ชื่อนักวิจัย
แนวโน้มนและสถานการณ์ธุรกิจเกษตรอินทรีย์ไทย	2547	ภาควิชาวิศวกรรมอาหารและเทคโนโลยีชีวภาพ คณะสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรและการพัฒนา สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
รูปแบบการทำเกษตรยั่งยืนในพื้นที่โครงการนำร่องฯ ภูมินิเวศร้อยเอ็ด	2547	ภาสกร บัวศรี
การบริหารจัดการงานส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนโดยองค์กรชุมชน	2547	ม.ร.ว.อัครชัยชัย รุจวิชัย
แนวทางและข้อกำหนดสำหรับโรงเพาะฟักกุ้งทะเลระบบอินทรีย์	2547	มะลิ บุญรัตผลิน; สิริ ทุกข์วินาศ; อรรถพล สุริยวงศ์แห
ทัศนคติที่มีผลต่ออาหารเกษตรอินทรีย์	2547	มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืนแห่งประเทศไทย
สวนดง: ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนในภูมินิเวศลุ่มน้ำสายบุรี	2547	รัชฎะ วัฒนศักดิ์
การศึกษาคุณค่าทางโภชนาการ สารต้านอนุมูลอิสระ ประสิทธิภาพในการต้านอนุมูลอิสระและดัชนีน้ำตาลในข้าวพื้นเมืองสายพันธุ์ต่างๆที่เป็นเกษตรอินทรีย์	2547	รัชณี คงกาญจฉาย นางสาวริญเจริญศิริ และ นางพัชราวรรณ มาทีชะ
ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่เหมาะสม กรณีศึกษาภูมินิเวศทุ่งกุลาร่องไห้	2547	รุ่งวิจิต คำงาม
กระบวนการผลิตและบริโภคพืชผักปลอดสารเคมี: กรณีศึกษาสมาชิกโครงการนำร่องฯ ภูมินิเวศนาน	2547	ลำแพน จอมเมือง
เกษตรกรรมยั่งยืนและความมั่นคงทางอาหาร	2547	วลี นาคสุวรรณ
ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนกับหนี้สิน	2547	วลี นาคสุวรรณ
เกษตรอินทรีย์ ทำอย่างไรจึงได้รับการรับรอง	2547	วิฑูรย์ ปัญญากุล
การใช้จุลินทรีย์กับเกษตรยั่งยืน	2547	วิฑูรย์ ปัญญากุล
การทดลองใช้ปุ๋ยอินทรีย์โดยผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตร	2547	วิฑูรย์ ปัญญากุล
แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน	2547	วิฑูรย์ ปัญญากุล
ศักยภาพตลาดชุมชนและตลาดท้องถิ่น เครือข่ายเกษตรทางเลือกสุรินทร์	2547	วิฑูรย์ ปัญญากุล
ศักยภาพตลาดชุมชนและตลาดท้องถิ่นสำหรับเกษตรยั่งยืน: กรณีตลาดท้องถิ่นบ้านยานาง-โนนแต้	2547	วิฑูรย์ ปัญญากุล
การศึกษาความคิดเห็นและพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภค	2547	วิลาสินี วังทะพันธ์
การผลิตถั่วเขียวภายใต้การจัดการแบบอินทรีย์	2547	วิระชัย ศรีวัฒนพงศ์ และคณะ
การปลูกข้าวปลอดสารเคมี	2547	สนอง คำจันตา
การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกษตรอินทรีย์ อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอชนยุวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2547	สังเวียน ดวงสุภา
การศึกษารวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน	2547	สันติ แก้วพิมพ์
การประเมินโครงการสุรินทร์เมืองเกษตรอินทรีย์ ปลอดสารเคมี และสารพิษของจังหวัดสุรินทร์	2547	สายใจ คงพาณิชย์
การปรับเปลี่ยนการเกษตรเคมีไปเป็นการเกษตรอินทรีย์ เพื่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรบ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	2547	สายัณห์ กุลวงศ์
การประเมินการพัฒนาคุณภาพและคุณภาพชีวิตเกษตรกรของการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน	2547	สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สนง.คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่เหมาะสมกับภูมินิเวศและเกษตรกรกรณีศึกษาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนภาคอีสาน	2547	สุเมธ ปานจำลอง และ นารีรัตน์ จันทร์สวัสดิ์
พันธกรรมท้องถิ่นกับเกษตรกรรมยั่งยืน	2547	สุกรานต์ โรจนไพรวงศ์
การพัฒนาพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	2547	สุขสรรค์ กันตรี
ความหลากหลายของดั่งเต่าตัวทำในแปลงผักเกษตรอินทรีย์	2547	สุนัดดา เขาวลิต
ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนทางเศรษฐศาสตร์ของระบบการเกษตรอินทรีย์: กรณีศึกษาอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่	2547	สุภารัตน์ สิทธิชัย

ชื่องานวิจัย	ปี	ชื่อนักวิจัย
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยี การผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ในจังหวัดหนองบัวลำภู	2547	สุริยะ อุดมทรัพย์
การเปรียบเทียบพันธุ์ร่วมกับการใช้ปุ๋ยชนิดต่างๆ เพื่อผลิตผักกาดฮ่องเต้ในโรงเรือนมุ้งตาข่าย	2547	สุรียา โพธิ์พฤษ
รูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่เหมาะสม พื้นที่น้ำพอง	2547	อกนิษฐ์ ป้องภัย
รูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่เหมาะสมพื้นที่ป่านายางกลัก	2547	อรนุช ผลภิญโญ
รูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่เหมาะสมพื้นที่ป่าดงลาน	2547	อรนุช ผลภิญโญ
ระบบเกษตรยั่งยืนในเขตป่า	2547	อัจฉรา รักษ์ดิตรรม
การรวมกลุ่มองค์กรชาวบ้านในงานเกษตรทางเลือก	2547	อารัตติ ลุด์
การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 โดยวิธีการผลิตแบบข้าวทั่วไปและแบบข้าวอินทรีย์ในจังหวัดสุรินทร์ ปีการเพาะปลูก 2545/2546	2547	อินทรา มูลศาสตร์
อิทธิพลของปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีต่อการเจริญเติบโตและการสร้างผลผลิตของผักชี	2547	ฉิสรสา กองชีพ
Economic Analysis of Eco-Labeling in The Agricultural Sector of Thailand and the Philippines	2548	Maria Cristina Carambas
การรวบรวมเอกสารการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์: เน้นการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลระบบอินทรีย์	2548	เชาว์ ศรีวิชัย และคณะ
สถานภาพและประเด็นปัญหาในระบบการผลิตและการตลาดข้าวอินทรีย์	2548	แสวง รวยสูงเนิน
สัมฤทธิ์ผลของโครงการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน อำเภอพทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์	2548	กังสดาล สวัสดิ์ชัย
พัฒนาการผลิตผักคุณภาพและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกผักปลอดสารพิษในโรงตาข่ายกันแมลง (ระยะที่ 2)	2548	จริยา วิสิทธิ์พานิชและคณะ
ความต้องการการส่งเสริมการปลูกหม่อนอินทรีย์ เพื่อเลี้ยงไหมของเกษตรกร ในอำเภอป่าสักทอง จังหวัดกำแพงเพชร	2548	ณรงค์ แก้วสาหลง
ผลการเลี้ยงกุ้งโดยวิธีการเกษตรอินทรีย์ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาสมาชิกกลุ่มเกษตรกรชีวภาพ	2548	ดาร์รงค์ โกลิโยนุสรณ์
ผลการเลี้ยงกุ้งด้วยวิธีเกษตรอินทรีย์ ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาสมาชิกกลุ่มเกษตรกรชีวภาพ อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี	2548	ดาร์รงค์ โกลิโยนุสรณ์
การวิเคราะห์ปัจจัยเศรษฐกิจสังคมที่เชื่อมโยงสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในชุมชน	2548	ธันวา จิตต์สงวนและ บัณฑิตี สุตรสุนันท์
ความเป็นไปได้ในการทำเกษตรอินทรีย์: ศึกษากรณีตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้องจังหวัดสุพรรณบุรี	2548	บรรจง ลายมะณะดา
แนวทางการมีส่วนร่วมและขยายผลเกษตรยั่งยืน	2548	บุศรา ลีมนิรันดร์กุล พฤษ ียิบ มั่นตะสิริ และ ชอผกา ม่วงสุข
ความเชื่อมโยงระบบสังคม และระบบนิเวศน์เพื่อการจัดการทรัพยากร ความหลากหลายชีวภาพทางเกษตรอย่างยั่งยืน	2548	บุศรา ลีมนิรันดร์กุล พฤษ ียิบ มั่นตะสิริและณัชชา ลีวิศิษฐ์ พัฒนา
การตัดสินใจและความคาดหวังของเกษตรกรต่อการเข้าสู่ตลาดไฮเปอร์มาร์เก็ตของพืชผักปลอดสารพิษ	2548	ประทานทิพย์ กระทบล กุศล ทองงามและพฤษ ียิบมั่นตะสิริ
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคเพื่อพัฒนาการผลิต และการตลาดเกษตรปลอดสารพิษ	2548	ประทานทิพย์ กระทบลและคณะ
แนวทางการปฏิบัติและคุณสมบัติของผู้ตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับระบบตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	2548	ประศาสน์ วิโรจน์ศิริ
การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์สำหรับชาวนาไทย	2548	ปานจิต โรจนวิเศษชากร
การศึกษาความเป็นไปได้โครงการนำร่องเกษตรอินทรีย์ของตำบลบางเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	2548	พรปวีณ์ รามสุด
การผลิตข้าวอินทรีย์ ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร่องไห้	2548	พิสุทธิ ศาลากิจ
การปลูกผักอินทรีย์โครงการหลวง	2548	มูลนิธิโครงการหลวง
การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำสวนมังคุดตามแนวเกษตรอินทรีย์: กรณีศึกษาในเขตจังหวัดจันทบุรีและตราด	2548	รักษนก จิตต์ธรรม

ชื่องานวิจัย	ปี	ชื่อนักวิจัย
นวัตกรรมในการจัดการทรัพยากรการเกษตรเพื่อเกษตรอินทรีย์ : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ อำเภอฤๅษี จังหวัดยโสธร	2548	รำไพประภา มะหะหมัด
การปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรบ้านนาทีก ตำบลสะลวง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่	2548	รุ่งเรือง ลาดบัวขาว
ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการทำเกษตรอินทรีย์ : กรณีศึกษาเกษตรกรตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	2548	วัชรภรณ์ เทพหัสติน ณ อุทยาน
การจัดการธาตุอาหารหลักในการผลิตข้าวอินทรีย์ ปี 2548	2548	สกุล มูลคำและ เปรมฤดี ปินทยา
บทบาทของสหกรณ์การเกษตรในการสนับสนุนเกษตรอินทรีย์: กรณีศึกษา สหกรณ์การเกษตรบางตาเถร ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	2548	สมบัติ รูปชาติ
แนวทางการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศไทย	2548	อิสระ อินทรสุด
Thailand Organic products Thailand's Organic Outlook 2006	2549	Emily Eischen,Ponnarong Prasertsri and Sukanya Sirikeratikul
A strategy for sustainable agricultural system by rak thammachat club in kudchum district, Yasothorn province Thailand	2549	Panee Samerpak
Challenges and Opportunities of Organic Asparagus Production: Implication for Thailand	2549	W. Srisawas and A. Noomhorm
ผลตอบแทนและการแบ่งผลประโยชน์ในระบบการผลิตและการตลาดผักอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่	2549	เจนกิจ รัชชีจารัส
ภูมิปัญญาเกษตรอินทรีย์ตามวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง	2549	กรมพัฒนาที่ดิน
การเกษตรอินทรีย์ : จุลินทรีย์ท้องถิ่นเพื่อการเกษตร	2549	กฤษดา พงษ์ภักดิ์นภาส
พฤติกรรม ทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคผักอินทรีย์ในเขตกรุงเทพมหานคร	2549	กัลยาณี กุลชัยและ พีรชัย กุลชัย
ผลผลิตและคุณภาพผลผลิตของข้าวโพดฝักอ่อนพันธุ์การค้า 4 พันธุ์ ที่ผลิตแบบระบบเกษตรที่ตีเหมาะสมและระบบเกษตรอินทรีย์	2549	คณิศร งามเสงี่ยม
การพัฒนาแนวทางการเพาะปลูกกล้วยอินทรีย์	2549	คณินิจ จุฑิม และ คณะ
การศึกษาจำนวนแมลงศัตรูพืชและ แมลงศัตรูธรรมชาติในระบบการผลิตผักปลอดสารพิษ	2549	จตุรงค์ พวงมณี ระพีพงศ์ เกษตรสุนทร กุหลาบ อุดสุข พิมพรรณ นันตะภูมิ และ กรรณิการ์ มณีหาญ
เกษตรทฤษฎีใหม่ การวิจัย และพัฒนาระบบการเกษตรแบบยั่งยืนเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม: มิติใหม่ของการเกษตรเพื่อสุขภาพและความอยู่รอด	2549	ดนุวัต เพ็งอัน และคณะ
เกษตรอินทรีย์: การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวขาวดอกมะลิ 105	2549	ดนุวัต เพ็งอัน; อนันต์ ปินตารักษ์
การผลิตถั่วลิสงภายใต้การจัดการแบบฐานอินทรีย์	2549	ทรงเชาวน์ อินสมพันธ์และคณะ
อิทธิพลของพันธุ์และระยะปลูกต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ ถั่วเขียวตามระบบเกษตรอินทรีย์	2549	ธิดารัตน์ เตี้ยกคำ
บทสังเคราะห์รายงานการวิจัยความเป็นไปได้ของการผลิตข้าวหอมมะลิในระบบเกษตรอินทรีย์ ที่จะป็นอาชีพทางเลือกที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจน สำหรับเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	2549	นันทิยา หุดานูวัต
บทบาทของ "ดิน" ต่อการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์	2549	นกุล ถวิลถึง.
ชนิดของพืชผักที่เหมาะสมในการปลูกร่วมกันภายใต้ระบบเกษตรอินทรีย์	2549	บุญหงษ์ จงคิด, สมภพ จีบเกาะ และนิธาน ทองโคตร.
การศึกษารูปแบบการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ที่เหมาะสมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมภาครัฐ เอกชนและเกษตรกร	2549	ประวัตติ สมเป็นและคณะ
ทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของโรงเรียนชาวนาเกษตรอินทรีย์บ้านดอนหมู	2549	ปริญญา สิงห์เรือง
เกษตรอินทรีย์: กรณีศึกษาการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชในแปลงปลูกข้าวโพดหวานโดยชีววิธี	2549	ปัญญา โพธิ์ธิดีรัตน์

ชื่องานวิจัย	ปี	ชื่อนักวิจัย
การจัดการวัชพืชในนาข้าวอินทรีย์	2549	ปัญญา รมเย็นและสมหมาย เลิศนา
เกษตรอินทรีย์ไทย: ความรู้เชิงหลักการ และกรณีศึกษาเชิงประจักษ์	2549	พันธ์จิตต์ พรประทานสมบัติ
การยอมรับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรที่มีอาชีพปลูกผัก	2549	พิภพ โคว์ถาวร
การยอมรับประโยชน์ในการใช้เกษตรอินทรีย์ : กรณีศึกษาเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี	2549	มนูญ ศรีสุพรรณถาวร
ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์	2549	รสสคนธ์ พุ่มพันธ์วงศ์
ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์	2549	วิฑูรย์ เรืองเลิศปัญญากุล
เกษตรอินทรีย์กับเศรษฐกิจการค้าที่ยั่งยืน	2549	วิฑูรย์ ปัญญากุล
โครงการปรับปรุงการผลิต การตลาดและสร้างมาตรฐานส้มโอด้วยระบบเกษตรอินทรีย์	2549	วิสาห์กิจชุมชนกสิวิตรและสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ
การยอมรับหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ของชาวเขาเผ่าปะหล่อง: กรณีศึกษาย่านนอแล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	2549	วุฒิไกร บุตรพลวง
เศรษฐกิจศาสตร์การเมืองของเกษตรอินทรีย์ : กรณีศึกษากลุ่มโรงสีสหกรณ์ข้าวขวัญ ตำบลหัวเขา อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี	2549	ศิระเวช ธารเพชรวัฒนา
ผลผลิตและคุณภาพผลผลิตของข้าวโพดหวาน 6 พันธุ์ ในการผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมและระบบเกษตรอินทรีย์	2549	สุกัญญา เจริญจวง
การถ่ายทอดวิธีการปรับปรุงดินสำหรับระบบเกษตรอินทรีย์ โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนปะหล่อง บ้านนอแล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	2549	สุพัตรา บุตรพลวง
การนำสิ่งทอทางเทคนิคมาใช้เป็นวัสดุคลุมดินในแปลงผลิตพืชผักอินทรีย์	2549	อังคณา ธนัญญาและคณะ
การพัฒนาวิธีการผลิตพืชไร้ปลอดภัย เพื่อนำไปสู่การผลิตแบบเกษตรอินทรีย์	2549	อิสรา สุขสถาน
The European Market for organic Fruit and vegetables from Thailand	2550	International Trade Centre UNCTAC/WTO
Organic certification schemes: mangerial skills and associated costs	2550	Pilar Santacoloma
วัชพืช นาข้าว และระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	2550	เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก
ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่เหมาะสมกับภูมินิเวศในภาคอีสาน	2550	เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก
ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่เหมาะสมกับระบบนิเวศภาคเหนือ	2550	เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก
บทเรียนและประสบการณ์ กรณีตลาดทางเลือก	2550	เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก
โครงการติดตามประเมินผลภายในและการถอดบทเรียนกระบวนการจัดการความรู้เรื่องการทำนาข้าวในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของมูลนิธิข้าวขวัญ จ. สุพรรณบุรีและชุมชนบางชุมชนในเขต จ.สุพรรณบุรี ชัยนาท พระนครศรีอยุธยาหรือจังหวัดใกล้เคียงอื่นๆ	2550	เนาวรัตน์ พลายน้อยและคณะ
การศึกษาปัญหาการตกค้างของสารไนเตรท และไนโตรเจน ในผักทั่วไป (เคมี) ผักปลอดภัยจากสารพิษ และผักอินทรีย์	2550	เวณิกา เบ็ญจพงษ์
การจัดการตลาดทางเลือกเกษตรอินทรีย์กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด ตำบลแม่ทา กิ่งอำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่	2550	โอกามา จำแกะ
การพัฒนาระบบตลาดสินค้าอาหารปลอดภัย: กรณีเครือข่ายสินค้าเกษตรปลอดพิษ	2550	กุลศล ทองงาม
การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตถั่วเหลืองระบบเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอแมริม และอำเภอแม่แตง จ.เชียงใหม่	2550	คมสินธุ์ เกษมสินธุ์
เปรียบเทียบวิธีการผลิตยอผสมหวานปลอดสารพิษนอกฤดูในพื้นที่ราบ	2550	จตุรงค์ พวงมณี กุหลาบ อุดสุข พิมพรรณ นันตะภูมิ และกรรณิการ์ มณีหาญ
การเปรียบเทียบความแตกต่างของสีที่ใช้เป็นกับดักแมลงในการผลิตผักปลอดสารพิษ	2550	จตุรงค์ พวงมณี ระพีพงศ์ เกษตรสุนทร กุหลาบ อุดสุข พิมพรรณ นันตะภูมิและ กรรณิการ์ มณีหาญ

ชื่องานวิจัย	ปี	ชื่อนักวิจัย
แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลสร้อยละคร อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์	2550	จันทนา อินทปัญญา
เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย: ภาพรวม	2550	ชนวน รัตนวราหะ วิล เอลลิส วิฑูรย์ ปัญญากุล และ บัณฑิต ไร่เชลบัด
การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการจัดการระบบการให้น้ำแบบใช้ความดันสำหรับพืชอินทรีย์	2550	ชมพูนุช กุลเกาตวงค์
ประสิทธิภาพของน้ำสกัดชีวภาพต่อการเจริญเติบโตของถั่วเหลืองสายพันธุ์ดี	2550	ชินกฤต สุวรรณศิริ จดรงค์ พวงมณี และ กาญจนภรณ์ ลอดแก้ว
การผลิตและการตลาดเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลสะลวง อำเภอมะเริม จังหวัดเชียงใหม่	2550	ธัญวรรณ มณีศรี
การผลิตข้าวหอมมะลิในระบบเกษตรอินทรีย์	2550	นันทิยา หุดานวัตร
คุณภาพหลังการเก็บเกี่ยวของกะหล่ำปลี ที่ผลิตโดยระบบอินทรีย์	2550	นิรนุช มิ่งเมือง
โครงการสนับสนุนอินทรีย์	2550	บ. เชียงใหม่ ออร์แกนิก แอนด์ สป้า จำกัด และ สนช.
โครงการรูปแบบธุรกิจรีสอร์ทเกษตรอินทรีย์	2550	บ.ชัยภูมิพืชผล จำกัดและ สนช.
โครงการศึกษาเพื่อติดตามและผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์	2550	บ.อินโฟไมนิ่ง จำกัด
รูปแบบการผลิตพืชสำหรับข้าวหอมมะลิไทยอินทรีย์	2550	บุญดิษฐ์ วรินทร์รักษา
การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการขาดผลผลิตตกต่ำของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดจันทบุรี	2550	ประพันธ์ อองดา
ความเป็นไปได้ของการผลิตข้าวหอมมะลิในระบบเกษตรอินทรีย์ที่จะเป็นอาชีพ ทางเลือกที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจน สำหรับเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง: กรณีจังหวัดสุรินทร์	2550	มานัส ลอศิริกุล; ประสิทธิ์ กาญจนา
การศึกษาชีววิทยาและการติดตามประเมินผลศัตรูธรรมชาติต่อศัตรูพริกภายใต้การปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์	2550	รัตณิตยา สืบสายบุญสง
การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่องเกษตรอินทรีย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	2550	วัลลียา ศิริกล้า
โครงการวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งเสริมการผลิตการตลาดครบวงจร	2550	วิฑูรย์ เรืองเลิศปัญญากุล และ ชยาพร วัฒนศิริ
การขับเคลื่อนประเทศไทยเป็นศูนย์กลางเกษตรอินทรีย์	2550	วิฑูรย์ ปัญญากุล
คู่มือ นักส่งเสริมเกษตรอินทรีย์	2550	วิฑูรย์ ปัญญากุล
โครงการ การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ครบวงจร สุโขทัย	2550	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกข้าวบ้านนาถ้ง และ สนช.
การเปลี่ยนแปลงของดินหลังจากการทำเกษตรอินทรีย์ (หน่อไม้ฝรั่ง)	2550	ศศิกันต์ เกิดแสงสุริยงค์
การผลิตข้าวโพดฝักอ่อนในระบบเกษตรอินทรีย์	2550	ศิริชัย สาธุวิจารณ์
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลสันป่าตอง อำเภอมะเริม จังหวัดเชียงใหม่	2550	ศิริพร เมืองแก้ว
ธุรกิจเกษตรอินทรีย์	2550	ศุภชัย หล่อโลหการ และคณะ
โครงการมาตรฐานปศุสัตว์และปศุสัตว์ธรรมชาติ	2550	สนง.มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และ สนช.
ภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือน และการยอมรับนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์	2550	สรรเสริญ ศรีเหนียง
โครงการเนื้อโคธรรมชาติ	2550	สหกรณ์โคเนื้อ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และ สนช.
โครงการผ้าอ้อมเกษตรอินทรีย์	2550	สหกรณ์กรีนเนท จำกัด และ สนช.
โครงการนาร่องระยะสั้นสำหรับพื้นที่สีเขียวในอำเภอป่า: การพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรยั่งยืนของอำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ วิชาการและกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร	2550	สาวิตรี มีชัยและคณะ.

ชื่องานวิจัย	ปี	ชื่อนักวิจัย
อิทธิพลของน้ำหนักแห้งที่มีต่อการออกดอก ปริมาณผลผลิตและคุณภาพสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวียที่ปลูกช่วงปรับเปลี่ยนในระบบเกษตรอินทรีย์เปรียบเทียบกับระบบเกษตรเคมี	2550	อัจฉรา อุทัยรัมย์และปราโมทย์ สฤณีรัตน์
นโยบายสาธารณะเพื่อความปลอดภัยด้านอาหารและเศรษฐกิจการค้าที่ยั่งยืน	2550	
การจัดการตลาดผักปลอดสารพิษที่เหมาะสมและเป็นธรรมในช่วงการปรับเปลี่ยน ระบบการผลิตสู่เกษตรกรรมยั่งยืน เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	2550	
Constraints in Conversion from Conventional to Organic Farming in Thailand	2551	Aditi Vidyarthi
Best Practices for Organic Policy What developing country governments can do to promote the organic agriculture sector : Case study of Thailand	2551	Vitoon Panyakul
สรุปบทเรียนจากการทำนาแบบประหยัดพลังงานและทรัพยากรในระบบเกษตรอินทรีย์ การทำนาแบบประหยัดน้ำ	2551	แสวง รวยสูงเนิน.
แนวทางการลดต้นทุนการผลิตผักอินทรีย์บนพื้นที่สูงโดยใช้เชื้อแบคทีเรียเพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุไนโตรเจน	2551	จุฑามาศ ปุริยะและ อำพรพรหมศิริ
การกระจายการผลิตในการดำรงชีพเพื่อความอยู่รอดของเกษตรกรรายย่อย	2551	ช่อผกา ม่วงสุข บุศรา ลีมนิรันดร์กุล และ พฤกษ์ ยิบมันตะศิริ
การใช้น้ำสกัดชีวภาพจากหนอนตายหยากและสับปะรดควบคุมหนอนแมลงวันบ้าน	2551	ธวัชชัย ศุภดิษฐ์ และ พนมกร ขุนอ่อน
สถานภาพและบทบาทตลาดทางเลือกในประเทศไทย: การเข้าถึงตลาดของเกษตรกรรายย่อย	2551	ตรีโยดา ตรีมรรคา และ อุบล อยู่หัว
โครงการการผลิตโปรตีนและกะทิผงจากมะพร้าวอินทรีย์	2551	บ. เอิร์ธบอร์น จำกัดและ สนช.
โครงการ การเพาะปลูกเสารอินทรีย์ด้วยค้างธรรมชาติเพื่อผลิตน้ำผลไม้เข้มข้น	2551	บ.กรุงเทพผลิตภัณฑ์อาหารไร้สารพิษ จำกัดและ สนช.
โครงการร้านอาหารอินทรีย์	2551	บ.จิตตรงเรียลเอสเตต จำกัดและ สนช.
กลไกการทำงานชุมชนเพื่อขับเคลื่อนสังคมเกษตรยั่งยืน	2551	พฤกษ์ ยิบมันตะศิริ
กระบวนการจัดการมาตรฐานในการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี	2551	ยศ บริสุทธิ์ สุจินต์ สิมารักษ์และ วิริยะ ลิ้มปิ่นนันทน์
บททวนสถานการณ์และพัฒนาฝั่งพิสัยของแรงงานต่างด้าวและเกษตรอินทรีย์	2551	ยุวรงค์ จันทรวิจิตรและคณะ
วิธีการใช้น้ำหมักชีวภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วฝักยาว ภายใต้ระบบเกษตรอินทรีย์	2551	ร่วมจิตร นกเขา, ขวัญจิตร สันติประชา และวัลลภ สันติประชา
สภาพการตลาดพืชผักอินทรีย์ในจังหวัดนครปฐม	2551	สยาม อรุณศรีมรกตและคณะ
การศึกษาเปรียบเทียบภาวะสุขภาพของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีทางการเกษตรกับเกษตรกรที่ใช้เกษตรอินทรีย์ อำเภอสันป่าดอง จังหวัดเชียงใหม่	2551	อนนท์ วิสุทธิธนานนท์

ภาคผนวก 4 สรุปความเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ 24 ธันวาคม 2551

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน/บริษัท	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
1. วีระสิทธิ์ วงศ์หล่อ	ผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศ	Automotive product import and export center Co.,LTD	ขอให้ตั้งเป็นศูนย์ call center สำหรับสอบถามข้อมูลและปรึกษาในเรื่องที่ต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติม
2. นายปรีเมิต จิตรมาตร	นักศึกษา	คณะทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี	ระยะเวลาการจัดประชุมน้อยไป อยากจะให้เพิ่มเวลา วิทยากรท่านที่ 2 พูดเร็วมาก จนฟังไม่รู้เรื่อง
3. นายสุรพงษ์ หันดวงษ์	ที่ปรึกษา	กลุ่มเกษตรกรรวมจำกั๊ด	อยากเห็น Road Map ของเกษตรอินทรีย์ประเทศไทยและเป้าหมายของพื้นที่และชนิดของผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจนรวมทั้งระยะเวลา น่าจะมีศูนย์รวมวิชาการและเทคโนโลยีเกษตรอินทรีย์เพื่อผู้ประกอบการหรือผู้ที่ต้องการใช้
4. นางนิตยา พุทธิรักษา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	ควรกำหนดกรอบวิจัยให้ชัดเจนและกำหนดใน TOR ว่า ในโครงการต้องมีผู้ใช้ประโยชน์จากโครงการร่วมด้วย
5. กษพรพรรณ เทียนรุ่งศรี	กรรมการผู้จัดการ	บ.เฟิร์ส ออร์แกนิก ฟาร์ม จำกัด (info@dailygreen.net)	ยินดีที่ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และออกความคิดเห็น แฉงความต้องการผลงานวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาใช้งาน ตอบโจทย์ให้เกษตรกรได้จริง อยากเห็นเกษตรอินทรีย์ไทยเติบโตเป็นอันดับหนึ่งของโลก เราพร้อมที่จะพัฒนาทุกขบวนการผลิตให้ดีขึ้นเรื่อยๆ
6. หนึ่งนำ นาวามุญนิยม	กรรมการผู้จัดการ	หจก. TO-U-POWER	- ควรจะแจกจ่ายผลการศึกษารวิจัยในรูปแบบซอฟต์แวร์ เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ - ควรจะสรุปข้อมูลผลการวิจัยของงานวิจัย 10 ปี เป็นภาพรวมสถานะด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ต่อยอด โดยเร็ว ไม่ล่าช้าและไม่ให้เสียเวลาและ เสียงบประมาณ
7. จารุพันธ์ เนติวิเชียร	นักวิชาการพาณิชย์ระดับปฏิบัติการ	สำนักงานปลัด กระทรวงพาณิชย์	- ควรให้ความสนใจแก่ สินค้าอ่อนไหวและมีปัญหาเรื่องการสร้างความเชื่อถือ - ควรรวบรวมเอกสารการวิจัยเป็นหมวดหมู่ จัดเก็บเป็นที่ เข้าถึงได้ง่ายขึ้น - ควรติดตามแนวโน้ม และเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง ทั้งจากงานวิจัยไทยและต่างประเทศ
8. ดวงฤดี จิตละม่อม	R&D	Top Organic Products and supplies	มีศูนย์รวมข้อมูลเกษตรอินทรีย์และนวัตกรรมในด้านงานวิจัย ผู้ประกอบการใครบ้าง มีสินค้าอะไร สินค้าแปรรูปอะไร
9. อรชุน แก้วกั้งवाल	กรรมการผู้จัดการ	บ.น้ำมันสมุนไพรไทย และ บ.รุ่งสวรรค์ จำกัด	- ควรจัดประชุม บ่อยครั้งขึ้น - ขอความเข้าใจชัดเจนในเป้าหมายที่ต้องการส่งเสริม
10. สมชัย วิเศษมงคลชัย	กรรมการ	ภูมิปัญญาไทย กาญจนบุรี จำกัด	- ได้ความรู้ดี - มีโอกาสจัดอีกนะครั้บ

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน/บริษัท	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
11. กวี วณิชภัก	กรรมการผู้จัดการ	ดิ้งเฮงฟู้ดโปรดักส์ จำกัด	- ให้วิจัยข้าวกลาบาทุกชนิด เปรียบเทียบว่าข้าวชนิดใดมีสารกลามาก เพื่อได้นำเสนอต่อผู้บริโภค - สารกลาบาที่อยู่ในเนื้อข้าวหรือจมูกข้าว - สารกลาบาจะอยู่ในอุณหภูมิเท่าไร ให้วิจัยหาข้อมูลที่ชัดเจน - จังหวัดสุรินทร์ บริรัมย์ ศรีสะเกษ มีข้าวพื้นเมือง เมล็ดเล็ก อยากรู้ให้มีวิจัยและอนุรักษ์ไว้เป็นพันธุ์พื้นเมือง
12. ผศ.ดร. ปราโมทย์ สฤษดิ์นรินทร์	หัวหน้าโครงการวิจัยและพัฒนาเกษตรยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตรฯ กำแพงแสน ม.เกษตร	ระยะเวลาประชุมสั้น อาจจะต้องมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มเติม
13. ชื่อไม่ชัดเจน	นักวิชาการ	ศูนย์นวัตกรรมพลังงานและเทคโนโลยีชีวภาพ	- ทำไมมีนวัตกรรม แต่ยังไม่พัฒนามาใช้ในระดับล่าง ทำไมขายยังเต็มเมือง ช่วยหาทางออกและร่วมมือกันแก้ไข - เกษตรอินทรีย์ทำอย่างไรให้เข้าถึงเกษตรกรและใช้งานได้จริง อยากรู้กว้างขวาง และมีการรับรองผลการใช้ประกันผลผลิต
14. ชินจิตต์ มีโพธิ์สม	Technical Secretary	บจก. สัตตา	- ควรมีการให้รายละเอียดในการจัดทำ/วิจัย-นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเป็นแนวทาง - การรวบรวมข้อมูล ควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ จะทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด ครบถ้วนและชัดเจนมากขึ้น
15. วุฒิพงศ์ วนากุล	ผู้จัดการ	เอกยวงส์ จำกัด	อยากได้ website รวบรวม technology เกษตรอินทรีย์ หน่วยงานราชการ เอกชน บทความงานวิจัยที่ commercialize แล้ว
16. สิทธิพร	ผู้จัดการสหกรณ์โคเนื้อ	ม. เกษตรศาสตร์ กำแพงแสน	งานวิจัยเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์
17. ศุภกิจ สอนประจักษ์	ที่ปรึกษา	สถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้	สนช. ควรจัดการประชุมเป็นรอบๆ น่าจะได้ประสิทธิผลมากกว่ารูปแบบที่จัดวันนี้ (แต่ละรอบให้ตั้งเป้าหมายและ Focus Group)
18. อังคณา โสภี		เค.พี.เอส. ตรวจสอบ จำกัด	ควรจะมีการดำเนินการหาผู้ประสานงานระหว่างเอกชนกับนักวิจัยให้ได้ แนวทางที่จะทำให้เกิดงานวิจัย ที่ตรงประเด็นที่สุด
19. ปฐมพงศ์ เพ็ญไชยา	ผู้ประสานงานประชุมวิชาการ	ม.เทคโนโลยีประจวบเกล้า ธนบุรี	ควรมีการสรุปผลของการประชุมว่า ได้เกิดประโยชน์อะไรบ้าง และสามารถนำไปสู่การประชุมครั้งต่อไปได้อย่างไร
20. ดิเรก ศรีสุชาติ		สุรินทร์ทิพย์ จำกัด	ควรเน้นส่วนของ Pre-harvest ด้วย เช่นคุณภาพปุ๋ยอินทรีย์ นำหมักจุลินทรีย์ และฮอร์โมนอินทรีย์
21. ไม่ชัดเจน	researcher	International Laboratories Co.,Ltd. (p_research@ilc-cosmetic.com)	- ควรแจกเอกสาร พร้อมความรู้จากงานวิจัย และสามารถเข้าถึงความรู้ได้สะดวก - ควรจัดให้ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น และให้ภาคเอกชนกับนักวิจัยได้ติดต่อกันมากขึ้น

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน/บริษัท	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
22. สมบัติ สมศักดิ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับปฏิบัติการ	สำนักส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	ควรทำ Model ของการส่งเสริมอุตสาหกรรมในการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ด้านเกษตรอินทรีย์ iTAP ในการให้คำปรึกษาด้าน technology (ซึ่ง สนช. อาจจับคู่กับนักวิจัยผู้เชี่ยวชาญกับผู้ประกอบการได้) กระทรวงเกษตรฯ ควรมุ่งเน้นเรื่องมาตรฐานด้านเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนและให้คำปรึกษาเรื่องมาตรฐานและข้อจำกัดระเบียบต่างๆ ในการส่งออกให้ผู้ประกอบการ
23. สิทธิพร บางแก้ว	พาณิชย์จังหวัด	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์	ขอรับรายงานฉบับสมบูรณ์ด้วย
24. ชัยวัฒน์ สันทนานุการ	กรรมการ	บ.สุวรรณภูมิ ออร์แกนิก จำกัด	เกษตรอินทรีย์วาระแห่งชาติ ยังไม่เห็นพิมพ์เขียว ที่ครบวงจรเลย ว่าหน่วยงานภาครัฐใดเป็นเจ้าของภาพตัวจริง และแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม จึงเหมือนต่างคนต่างทำ บางหน่วยงานเช่น กระทรวงเกษตรไม่เห็นมีบทบาทเลย กระทรวงวิทย์ ควรทำเรื่องนี้ให้ชัดเจนว่า ใครเป็นเจ้าของภาพตัวจริง
25. นิตติ ช่างภิญโญ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน	สศช.	เนื่องจากคณะอนุกรรมการด้านการผลิตและตลาดได้มีการดำเนินการผลักดันโครงการนำร่อง 2 โครงการ คือ โครงการบูรณาการข้าวอินทรีย์ในทุ่งกุลารั้ว และโครงการบูรณาการพืชอินทรีย์ในภาคเหนือ โดยมุ่งบูรณาการทั้งงานและเงิน ในระดับพื้นที่ เพื่อร่วมกันผลักดันให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ดังนั้นในส่วนของการจัดการข้อมูลงานวิจัยองค์ความรู้ นอกจากพิจารณาการจัดการองค์ความรู้ในภาพรวมของประเทศแล้ว ควรมีการเชื่อมโยงการศึกษาวิจัย เพื่อสนับสนุนโครงการนำร่องทั้ง 2 ด้วย
26. ผศ.ดร. ผ่องเพ็ญ จิตอารีย์รัตน์	อาจารย์	ม.เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	การศึกษสถานภาพการวิจัย-นวัตกรรม น่าจะทำการสำรวจความต้องการของผู้ประกอบการว่า อยากให้คณะผู้วิจัยทำงานวิจัยด้านไหน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการอย่างแท้จริงด้วย
27. รศ. วิวัฒน์ ชวนะนิกุล	อาจารย์	คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาฯ	- ขอให้กำหนดค่านิยาม ขอบเขตของคำว่า "เกษตรอินทรีย์" ให้ชัดเจน โดยแยกจากคำว่า เกษตรพอเพียง เกษตรยั่งยืน - ภาครัฐมีหน่วยงานที่ถือกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่จะบังคับภาคเอกชน ฉะนั้นจะต้องร่วมมือกัน ทั้ง 2 ภาค จะต้องเข้าใจกัน และเดินไปด้วยความเร็วเท่าๆ กัน ไม่ใช่ภาคเอกชนนำไปก่อน
28. นายบรรพชา กาญจนวิไล	ผู้จัดการ	ฟาร์อีสท์ คอนทรานส์ จำกัด	ไม่ควรมุ่งเฉพาะเพื่อการอุตสาหกรรมหรือสนับสนุนผู้ผลิตรายใหญ่เท่านั้น ควรคำนึงถึงชาวบ้านที่อยู่ในกลุ่มรายย่อย แต่เป็นส่วนใหญ่ของประเทศ ให้มีโอกาสได้ใช้ข้อมูลหรือเทคโนโลยีราคาถูกในการพัฒนาวิถีเกษตรไทยด้วย

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน/บริษัท	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
29. ลีลา เรืองแมน	ที่ปรึกษา (ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจรับรอง สัตว์น้ำ อินทรีย์)	กรมประมง กษ.เกษตรฯ	<p>- ควรจะมีข้อมูลทางด้านปัญหาที่เกิดขึ้นในการผลิตและจำหน่ายเกษตรอินทรีย์ให้ครอบคลุมหมดก่อนที่จะกำหนดกรอบการวิจัยและนวัตกรรม</p> <p>- ทางด้านสัตว์น้ำอินทรีย์ มีปัญหาที่จำเป็นต้องดำเนินการวิจัยและสร้างนวัตกรรม ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การผลิตขยายพันธุ์ กุ้ง โดยไม่ใช้วิธีตัดตาหรือบีบตา เพื่อแต่งฮอร์โมนสืบพันธุ์ ถ้ามีเทคโนโลยีใหม่ในการสืบพันธุ์ ได้ก็จะทำให้สามารถผลิตกุ้งอินทรีย์ ได้มาตรฐานสูงขึ้น 2. ควร มีสูตรอาหารอินทรีย์ ขึ้นมา เพื่อให้จดทะเบียนและขายในท้องตลาดได้ราคาที่เหมาะสม และสามารถใช้วัตถุดิบในประเทศ 3. ปัจจุบันพลังงานเป็นต้นทุนการผลิตทางเกษตรอินทรีย์ที่สูงมากและเกษตรอินทรีย์จะเน้นเรื่องการลดพลังงานในการผลิต ดังนั้นถ้ามีการคิดค้น หาเครื่องตีน้ำ เครื่องสูบน้ำที่ลดพลังงานลงได้ ก็จะเป็นงานที่มีประโยชน์และสามารถเป็นธุรกิจได้